

SIGMUND. Co je!

ŠLIK. Vedou Roháče, zástup jej pozdravuje, tlačí se k němu.

SIGMUND. Mně k potupě. A tomu jsem měl milost dát? Umře, musí umřít.

ŠLIK. Bojím se však, Milosti, že přece zůstane –

SIGMUND. Že zůstane!

ŠLIK. V nich, ten jeho vzpurný duch.

SIGMUND. Prokletý Roháč! (*Přistoupí k oknu.*)

Venku nový pokřik.

SIGMUND (*zabrozí pěsti*). Prokletí Roháči! (*Záchvat bolesti.*)

ŠLIK (*Sigmunda podchyti*).

Konec.

G E R O

Historická hra o čtyřech jednáních s dohrou

Psáno roku 1904

Poprvé provozováno na Národním divadle v Praze dne 17. listopadu 1904

*Prvno provozováci vyobrazení jest „Máji“, spolku českých
spisovatelů belletristů*

Panu

EDUARDU VOJANOVÍ

v upřímné úctě

A. J.

OSOBY:

GERO, markrabě Východní marky.
 SIGIFRID, jeho syn.
 HRABĚ ROTHULF, Gerův bratranec.
 IRMINGERD, Rothulfova dcera.
 HATHEBURCH, jeho sestra.
 HRABĚ THIETMAR.
 WULFHARI, Gerův kaplan.
 TUGOMÍR, z knížecího rodu v Stodoranech.
 ŽELIBOR, jeho synovec.
 STOJHNĚV, kníže Stodoranů.
 GODELJUB, kníže Ukranů.
 DRAŽKO, kníže Břežanů.
 ČEDRAG, pohanský kněz.
 NÁKON
 MÍLHOST
 PRIBIHNĚV
 HNĚVOŠ
 LJUBÝ
 } STODORANÉ.
 MLADÝ STODORAN.
 PRVNÍ, DRUHÝ, TŘETÍ STODORAN.
 TŘI STAŘÍ STODORANÉ.
 KASTELÁN.
 IMMA, komorná.
 NÁČELNÍK PLUKU MEZIBORSKÉHO.
 ZBROJNOŠ ROTHULFŮV.
 EPPO, harfeník.
 TŘI POSLOVÉ.

Slovanští knížata a vladykové, němečtí hrabata, kněží korouhevníci, tři hudebníci, lid v městě Braniboru, sluhové, žoldnéři meziborského pluku.

Děj v desátém století na hradě Gerově, v Braniboru a v okolí.

JEDNÁNÍ PRVÉ.

Prostorná, kamenná stěna dřevěného stropu. V pozadí do dvou třetin jeviště od leva k pravu romanské sloupopřadí hrubého díla, pojící se ke komnatě ve třetí třetině v pravo, do kteréž komnaty se vchází z chodby za sloupopřadím i z jeviště v popředí v pravo. Tamtéž ještě jedny dveře vedoucí do chodby ke hradní kapli. K nim několik schodů. V chodbě za sloupopřadím romanské okno, na levo v pozadí dveře. V popředí na levo také dveře. V popředí na pravo těžký stůl, u něhož sedadla bez lenochů. Dubové křeslo u prostředního sloupu v sloupopřadí. Po zdi nad sloupy i nade dveřmi v pravo v popředí parohy a zubří rohy.

Výstup 1.

IMMA, IRMINGERD.

IMMA (*přikvapí z leva z pozadí, vyhlédne pátravě mezi sloupy, běží pak ke dveřím na levo v popředí, poodhrne koltru a důtklivě, ač tlumeně, volá*): Irmingerd! Irmingerd!

IRMINGERD (*vyjde*).

IMMA (*dost vzrušeně*). Je tu, ukázal se zas, nestůně a nestonal ani.

IRMINGERD. Kdo.

IMMA. No, ten mladý Slovan, s téma pěknýma očima, ten mladý kníže.

IRMINGERD (*nutíc se do přisnosti*). Na to mne schválně voláš?

IMMA (*omlouvajíc se*). Jáť myslila, když jsi tuhle se ptala, a včera zas a minilas, že asi stůně – (*náhle živě, skoro vesele*). Já se už také optala.

IRMINGERD (*se zalekne*). Koho!

IMMA. Toho slovanského otroka, jeho sluhy, toho starého.

IRMINGERD. Kdo ti přikázal!

IMMA. No, abych ti mohla říci jistotu.

IRMINGERD. Ale neptala jsi se mým jménem.

IMMA. Jak bych mohla! Já jen tak –

IRMINGERD (*rychle*). Co říkal ten starý, odpověděl?

IMMA. Šla jsem k němu se strachem. Takový starý Lutic zamračený, pravý vlk. Já myslila, že zavrčí, a on stařík dobrák, o toho mladého pána tak starostný! Hned rozvázal, když jsem se na něj zeptala, že nestůně, ale že nevychází, že je tak do sebe. A když s ním tu tak jednají! Několikrát prý vystoupil na věž, ten mladý, to že byla jeho radost v tom zajetí, když se mohl rozhlížeti s cimbuří do kraje, v jejich stranu, kde jeho domov, k Braniboru městu. Tam na cimbuří že stával jako z kamene a dlouhé, dlouhé chvíle, až i shasl den a třeba za soumraku, třeba ve větru. A najednou, přede včírem, ho již na věž nepustili.

IRMINGERD. Kdo?

IMMA. Pan markrabí snad poručil; ale kastelánovi přinesl to přikázání pan Sigifrid.

IRMINGERD. A on?

IMMA. Želibor? Rozzlobil se a po tři dny pak nevyšel ze své komory, až dnes; a snad přijde sem.

IRMINGERD. Jak!

IMMA. Aspoň ten starý Lutic povídal, že jeho pán půjde k panu markrabímu.

IRMINGERD. Ó, jestliže to poručil strýc, to ať raději k němu nechodí. (*Vyhlédne oknem, náhle ustoupí a kvapně poručí.*) Jdi, Immo, jdi. A nic neříkej, o čem jsme teď mluvili.

IMMA (*odejde na levo v pozadí*).

Výstup 2.

IRMINGERD, HATHEBURCH.

IRMINGERD (*jde k oknu, hledí ven a nespozoruje ani že vstoupila*).

HATHEBURCH (*z leva z pozadí. Stane za Irmingerdou, nahlédne oknem*). A hle, to je ten mladý muž v cizím kroji. Prvé jsem ho zahlédla. Kdo je?

IRMINGERD. Slovan. Jeho strýc jej dal sem jako rukojmí.

HATHEBURCH. Hledí tak zamračeně. (*Přísně.*) A včera, když jsem přijela, se ani neukázal.

IRMINGERD (*mírně, omlouvajíc*). Vyhýbá se lidem.

HATHEBURCH. Odkud je?

IRMINGERD. Z Luticů.

HATHEBURCH (*uděšeně*). Z Luticů! Z Vlků! Bodrci jsou divý lid, ale co jsem o Luticích v Hamaburku slyšela! A mluvili to lidé zkušení, kupci, kteří mezi nimi byli, že Lutici pojídají lidské maso. Hrozní pohané!

IRMINGERD. Ten tu, Želibor se jmenuje, je křesťan.

HATHEBURCH. Křesťan! Kdož jej obrátil, otec Wulfhari?

IRMINGERD. Ne, sám přijal víru Kristovu.

HATHEBURCH. Totě zázrak! On z takového ple-
mene!

IRMINGERD. Je z rodu knížecího.

HATHEBURCH (*pyšně*). Knížecího slovanského. A
chodí do kostela, dělá kříž a postí se?

IRMINGERD (*přisvědčí*).

HATHEBURCH. Ale vám se vyhýbá.

IRMINGERD. Bývá tak zamyšlený; a je v zajetí. Ale
není zlý.

HATHEBURCH. Jistě však poťouchlý a falešný jako
každý Slovan. Já o nich nerada slýchala a teď jsem
v jejich zemi. Že mne tvůj otec sem zval a volal!
Však kdyby tebe nebylo, nebyl by mne sem vlákal.
Tady aby se bál člověk z brány vykročit, nečíhají-li
za příkopem v houští Slované jako u vod Northmané,
aby nosy řezali a údy osekávali.

IRMINGERD. Hrad je pevný, nic se nestane.

HATHEBURCH. Ale je jako ostrov v cizím moři da-
leko na půlnoci, kdež lidé mají psí hlavy na prsou a
slova štěkají. A jisto pravíš? Jak jisto, když Slované
markrabí Hika se zbouřili.

IRMINGERD. To je v Bodrcích.

HATHEBURCH. A když hoří u souseda? Oh, mladé
stvoření, ty nerozvážíš. Tobě tu není teskno?

IRMINGERD. Jsem s otcem a již přivykám.

HATHEBURCH. Toho slova ode mne tu neuslyšíš.
Oh, když vzpomenu na Quidilinburk, na krásu koste-
lů, co chrámů tam, co kněží! A tady sotva za den, za

dva dni cesty zahlédla jsem kostel. Kostel! Kostelík, chudý, ze dřeva roubený. Za to prý dost hájů, v jejichž temnu teče lidská krev. Oh, jak je strašná ta tma pohanství a jaké světlo v svaté naší víře, jaká v ní útěcha pro život i v umírání. A po smrti! Ah, paní Sigrid jak se na smrt těšila a na nebe! Znalas jí; pana arcibiskupa vicedominus byl její bratr.

IRMINGERD. Já si jen pamatuju, že stále bosa chodila a byla pořád v kostelích.

HATHEBURCH. Dvacet let se postila, a když všechno rozdala, obětovala svatému kostelu své vlastní děti. Ach, ta z vězení těla už vešla do nebeské slávy.

IRMINGERD. Zemřela.

HATHEBURCH. Teď čtvrt léta a zrovna v den, kdy ve vsi Horthorpu se narodila ta nestvůra; do polovice dítě, od zadu jako husa byla a pravé ucho a pravé oko měla menší nežli na levé straně. A hned zuby měla a jako šafrán žluté. To byla boží výstraha pro naše hříchy, to bylo znamení, že se cosi hrozného chystá.

Zatím pokročily do předu a dále na pravo ke dveřím, takže ze sloupení jich neviděti.

Otec Wulfhari o té obludě ještě neslyšel. Nevidělas ho?

Stanuly u samých dveří v pravo v popředí.

IRMINGERD. Je u strýce.

HATHEBURCH. Tím líp; při tom jednání musí také být.

IRMINGERD. Otec Wulfhari? Při jakém jednání?

HATHEBURCH. O nevěstu.

IRMINGERD. Ah! A komu? Snad Sigifridu. Ano, vid –

HATHEBURCH. Dosud je to tajemství. Když jsem se k vám chystala, uložili mně, kdo, však zviš, abych u strýce Gera zařadila stran Sigifrida.

IRMINGERD. Oh, sami mu nevěstu nabízejí!

HATHEBURCH. Jeť Gerův syn a jméno Gerovo jak tady je hrozné, tak u nás v Sasích slavné i dál po Francích a i ve Švábích.

IRMINGERD (*z koumavě*). Ta nevěsta je ze saského rodu.

HATHEBURCH. Jakého jiného! Myslíš, že by strýc Gero dopustil, aby náš rod svou krev si porušil krví cizí?

IRMINGERD. Vznešená je –

HATHEBURCH. Irmingerd! Jak se ptáš! Starý zákon mezi Sasy přikazoval, aby na hrdle byl trestán poddaný, jenž by získal nevěstu si z rodu vyššího. A strýc Gero měl by strpět, aby bylo v jeho rodu naopak? Kde je strýc.

ŽELIBOR (*vystoupil z leva z pozadí a zůstane u okna*).

IRMINGERD (*která Želibora nespatriila*). Touto síní – (*ukáže na dveře v pravo v popředí, u nichž stojí*) a pak na pravo. Nebo počkej, já ti sama ukážu a dovedu tě, (*s úsměvem*) ovšem jenom ke dveřím, když nesmím znát to tajemství.

HATHEBURCH (*odejde*).

IRMINGERD (*s ní*).

Výstup 3.

ZELIBOR, IRMINGERD.

ZELIBOR (*hledí oknem*).

IRMINGERD (*brzo se vrátí, chce na levo; shlednuvši Zelibora, zarazí se, okamžik jej pozoruje*).

ZELIBOR (*se obrátí*).

IRMINGERD (*vlídně*). Hledáš někoho?

ZELIBOR. Rád bych mluvil s markrabím.

IRMINGERD. Teď není možná. Chvíli sečkej. (*Okamžik pomlka.*) Vyrušila jsem tě, byls někde daleko a já tě z té cesty vytrhla.

ZELIBOR. Snadno se zas na ni vrátím. Často ji konám. (*S úsměškem.*) Tu svobodu mám, (*mračně*) ač ani tu ne bez překážky.

IRMINGERD (*s účastenstvím*). K domovu spěcháš v myšlení.

ZELIBOR (*dosud u okna, mlčí*).

IRMINGERD. Stýská se ti v zajetí a po domově.

ZELIBOR. Stýská se mi nad domovem. (*Pokročí.*)

IRMINGERD. Nad domovem? Ne po domově?

ZELIBOR. Jak tobě říci! Žalovat bych musil.

IRMINGERD. Na nás.

ZELIBOR. I na své krajany.

IRMINGERD. Že jsou tvrdí proti naší svaté víře. Já již v Quidilinburce v klášteře jsem slýchala –

ZELIBOR (*s úsměškem*). Jaký hrozný lid jsou Lutici. Vlci jim říkali, vid.

IRMINGERD. Že obětují lidi bohům. Kněze Jana hlavu –

ŽELIBOR (*vpadne*). To hrozný hřích. Však kdy se stane taková krvavá oběť. Ale co tisíc tisíců mých krajanův obětováno již od sta let, od času Karla císaře tvému bohu!

IRMINGERD (*překvapena*). Tvému? Tys také křesťan.

ŽELIBOR (*postoupí do popředí*). Jsem a vím, co Spasitel učedníkům přikázal. Či snad zabíjet a pálit? Nebo všet zajatce za nohy, hlavou dolů a nechat je mezi dvěma hladovými, vlčatými psy, jim na pospas, aby jej za živa zhlodali a roztrhali?

IRMINGERD (*s hrůzou*). Hh – To se stalo?

ŽELIBOR. O tom ti v klášteře nepovídali. Tak zahynul můj otec.

Pomlka.

IRMINGERD (*zachvěje se*). Dál se bojím ptát, a –

ŽELIBOR. Dál bych o tom nemluvil. Ty máš, panno, cit, ty jediná tu. Již opět mlčím.

IRMINGERD. Hrůza tu i tam a krev –

ŽELIBOR. Kdo začal –

IRMINGERD. Jak to skončí! Buď s Bohem. (*Odejde na levo dveřmi v popředí.*)

Výstup 4.

TUGOMÍR, ŽELIBOR.

ŽELIBOR (*bledě za ní, před se temně*). Jak to skončí!

TUGOMÍR (*z pozadí v levo, sblédnuv Želibora, schmuří čelo*). Á! Želibor.

ZELIBOR (*překvapen, ne však radostně*). Strýče, ty a v tuto chvíli?

TUGOMÍR (*chladně*). Co myslíš „tuto chvíli“ –

ZELIBOR. Myslíl jsem, že jsi nechal Němců, že jsi prchl domů, že tam po vši zemi poslali meč, ať se k vojně strojí, ať každý vezme štít a kopí, a ty žes už tak učinil.

TUGOMÍR (*chladně*). A nač – proti komu.

ZELIBOR. Strýče, dals mne v zástavu, do zajetí, jsem tu jako ze světa, ale dobře vím, že markrabí Hiko s německým vojskem v Bodrcích je obklíčen, ne-li už zničen, že jsou tam všichni proti němu vzhůru, všichni z Bodrců, Gliňané i Drevané, Vágrové i –

TUGOMÍR. To je markrabí Hiko a to jsou Bodrci.

ZELIBOR. A my jsme Lutici a tu je markrabí Gero a tiskne nás na krev jak tam ten Bodrce a víc a hůř. Vyhladit nás chce.

TUGOMÍR. Tedy se máme také zbouřit.

ZELIBOR. Ano, a s nimi, s Bodrci. Teď by byla chvíle spojití se s nimi proti Němcům.

TUGOMÍR. S Bodrci?! Jak tomu dávno, co se spojili s Dány proti nám. Proti nám!

ZELIBOR. Teď je nutno na staré spory zapomenout.

TUGOMÍR. Bloude! Z tvé samoty se zrodily ty myšlenky. S Bodrci se spojit! Ale jak! když my Lutici jsme sami na různu. Zdaž Rataři nenesou nad nás pyšně hlavu, Rataři a s nimi Dolenci, pro starý svůj chrám, že k němu ze všech končin slovanského jazyka přicházejí obětovat i věštby uslyšet? Zdaliž Ra-

taři v své pýše nechtějí, abychom jim byli poddáni? Popudili všechny, teď i Chyžany a Čezpěňany. Je možná to snášet?

ZELIBOR. Raději povolati Němce na pomoc.

TUGOMÍR (*pokrčí rameny*). Když by pomohli od zpupnosti našich rodáků –

ZELIBOR. Ale s větší ještě zpupností uvedou nás v porobu. Cizí panství je nám sladší.

TUGOMÍR. Změniž to. Ta stará zášť je v nás. My a Bodrci –

ZELIBOR. A my a Srbové.

TUGOMÍR. Tak jako Čechové a Srbové.

ZELIBOR. Jen neláska a zášť námi vládne.

TUGOMÍR. A závist, synu, závist, a ta nejmocněji. Ale nač žaluješ. Sasík a Frank se také nemilují –

ZELIBOR (*vpadne*). Nemilují, ale proti nám mají jeden cíl a jednu cestu. Jak u nich zkřiknou: „Na Slované“, hned se srazí jako zeď. Teď také nám přišla chvíle tak se spojit a zahnat Gera za Labe. Což tomu u nás nikdo nesrozuměl? Což u nás v Stodoranech ticho, u nás i po všech plemenech? Nikdo se nehne, nikdo?

TUGOMÍR. I jsou tam tací –

ZELIBOR (*živě vpadne*). Jsou! Jsou! Přece –

TUGOMÍR. Tací bláznoví –

ZELIBOR. Bláznoví? Proč!

TUGOMÍR. Což jest jen o to chopiti se meče proti markrabímu? A zmohou-li jej, nezbouří-li to všecku německou říši? Nepřitáhne-li Otto král nás potrestat,

počítej, král, vévodové a hrabata s hrozným vojskem. A co my proti nim?

ZELIBOR. Strýče, ostrašen, vidíš jen hrabata, markrabí a vévody a jen Stodorany. Však počítej, kdyby s námi šli Sprevané a Břežané, Dolenci a Rataři, Ukrané a všichni ostatní. Těch nepočítáš a nepočítáš, jaká síla v nich, kdyby se v jedno shlukli, kdyby byli v sjednocení.

TUGOMÍR. V sjednocení! Co bych z něho měl. Stojhněv by tím spíše zůstal u vlády. Co bych z toho měl!

ZELIBOR. Ty! Ale všechen národ! A jsi bez žluče, jsi bez paměti krvavých těch křivd, jsi tak bázlivého srdce?

TUGOMÍR (*chladně, s ousměškem*). Ó, tvého hrdinství! Jak taďy snadno bouřit, štvát –

ZELIBOR (*prudce*). Kdo mne tu spoutal, kdo mne vydal cizí zpupnosti! A nač! Abys zachoval si přízeň krvavého markrabí a Němců, aby ti věřili. Jen mne pusť. Pusť mne a uvidíš.

TUGOMÍR. Teď teprve nesmíš odtud.

ZELIBOR. Že ne! A proč, proč? (*Náhle.*) A proč jsi přijel, co chceš!

TUGOMÍR. Co je rozumné a prospěšné. Potvrdit staré přátelství a říci Gerovi, že zůstávám mu věrný.

ZELIBOR (*trně*). Věrnost slibovat a teď, teď, kdy se jeho panství třese, kdy Bodrci trhají pouta – (*Náhle.*) U nás jsou takoví bláznoví jako já, řekls, a ty nechceš s nimi, ty jdeš sem –

TUGOMÍR. Mám s nimi vejít ve spolky za to, že

mně urvali braniborský stolec, na nějž mám právo? Ta křivda je i tobě křivdou.

ZELIBOR. Mne pálí křivda na nás na všech páchaná.

TUGOMÍR (*jízlivě*). A svého rodu ne. Ty bys s nimi šel, kdyby tě i kopali.

ZELIBOR. Mne cizí kope, tebe, všechny nás, kope, škrtí a z volných dělá otroky.

TUGOMÍR. Tak ty se Stojhněvem, našeho rodu nepřitelem, ty s Čedragem, divokým knězem modloslouhou, ty křesťan? (*Chladně.*) Ty bys tedy s nimi šel.

ZELIBOR (*ohnivě*). Sel a půjdu.

TUGOMÍR. Ah – (*Hledí okamžik na něj pronikavě. Pak klidně, chladně.*) Kde je Gero markrabí?

ZELIBOR (*ukáže na pravo*). Tam snad. Čekej u dveří, pustí-li tě jeho milost. Ale tebe pustí.

TUGOMÍR (*změří jej pohledem, pak odejde dveřmi v pravo v popředí*).

Výstup 5.

SIGIFRID, ZELIBOR, později IRMINGERD.

SIGIFRID (*vyjde z leva z pozadí*). Nač obcházíš!

ZELIBOR (*chmurně, broživě*). Já čekám.

SIGIFRID. Ajhle! (*S úsměškem.*) Koho? Snad krajan, až se zbouří jako Bodrci, že si pro tě přijdou.

ZELIBOR. Z hněvu a strachu je tvůj smích.

SIGIFRID (*pyšně*). Kdo se bojí!

ZELIBOR. Kdo počítá.

IRMINGERD (*vstoupí zleva v popředí*).

SIGIFRID. Koho? Vás, Slované? Vás nepočítám.

ŽELIBOR (*pokrčí rameny s úsměškem*).

SIGIFRID (*popuzen přistoupí až k němu*). Co krčíš rameny, co se směješ, co!

ŽELIBOR (*urazen, vzplane hněvem, na krok ustoupí*). Tak se mnou nemluv!

SIGIFRID. Tak se opovažuješ proti markrabovu synu?

IRMINGERD (*postoupí a rozhodně k Sigifridovi*). Sigifride, uhodil jsi spoutaného!

SIGIFRID (*jenž jí neviděl, obrátí se překvapen*). Ej, ty? „Spoutaného“? Je ti ho líto?

IRMINGERD (*rozhodně*). Toho je mně líto, žes mohl tak jednat.

SIGIFRID. A ty se tak zastávat a toho!

Výstup 6.

HATHEBURCH, PŘEDEŠLÍ.

HATHEBURCH (*zprava v popředí, shlédnuvši Sigifrida*). Tu jsi. (*Pohlédne na Želibora chladně, s vysoka*.) Ten slovanský kněžic, tuším. (*K Želiboru*.) Tvůj strýc je u markrabího; netřeba na něj čekat.

ŽELIBOR (*vpadne*). Na něj nečekám; (*k Sigifridovi*) jdu, leč bys chtěl, abych zůstal, abychom jak náleží dojednali.

SIGIFRID (*pyšně*). My už dojednali. (*Odvrátí se*.)

ŽELIBOR. Prozatím! (*Pokloní se Irmingerdovi a odejde*.)

Výstup 7.

HATHEBURCH, IRMINGERD, SIGIFRID.

SIGIFRID (*k Hatheburgh*). Slyšelas?

HATHEBURCH. Toť pýcha! Takový Slovan – Co bylo?

SIGIFRID. Zeptej se, Irmingerd ti poví.

IRMINGERD (*k Hatheburgh*). Snad bys byla jiného mínění, kdybys byla viděla –

HATHEBURCH. Jiného mínění o tom pyšném Slovanu? Co se o něj staráš! Co dívce do těch věcí. Pamatuj, že je to hrozné plémě ve tmách pohanství a vzpomeň si na památku, jakou si tvůj otec odnesl z jejich zajetí na hlavě i na noze. Chci mluvit zde se Sigifridem, víš o tom – (*k Sigifridu*.) Byla jsem u otce.

IRMINGERD. Už jdu. (*Odejde na levo v popředí*.)

Výstup 8.

HATHEBURCH, SIGIFRID.

HATHEBURCH (*pohleděvši za Irmingerdou*). Sigifride, mluvila s tím Slovanem?

SIGIFRID. Co já vím, ne.

HATHEBURCH. A jindy?

SIGIFRID. Nevím. (*S úsměškem*.) Snad to bylo jen tak liché milosrdenství a litování.

HATHEBURCH. To jí zapudíme. A teď o tobě, nebo o štěstí, které běží za tebou.

SIGIFRID. Ej!

HATHEBURCH. Slyšels o Frideruně, švakrové nebožtíka císaře –

SIGIFRID. – jež provdala se za Wichmanna.

HATHEBURCH. Syna Billingova, ano.

SIGIFRID (*s úsměvem*). Ta dceru má.

HATHEBURCH. Hathui její jméno.

SIGIFRID. A sličná je.

HATHEBURCH. Jak kvítí májové. Ty víš?

SIGIFRID. I to, že její kůže je tak jemně bělostná, že zlata svit se na ní červenavě odráží. Tak pověst o ní vypravuje.

HATHEBURCH. Ale nejvzácnější to, že král Otto její strýc.

SIGIFRID. To víc než krásné. Bylas, teto, u otce?

HATHEBURCH. Rád to uslyšel. Jest v tom našeho rodu povznesení.

SIGIFRID. A jeho moci.

HATHEBURCH. Otec Wulfhari to také chválí a strýc Rothulf také. Nežli však jsme o tom šíře promluvili, přišel ten slovanský kníže.

SIGIFRID. Proč jej otec ihned pouštěl, proč ho nechal za dveřmi.

HATHEBURCH. Za dveřmi, dnes? V tento čas? Je zle, Sigifride, pokud jsem z řečí mužů srozuměla. Bůh seslal na nás neštěstí. Bodrci zvítězili, vojsko markrabí Hika potřeli a markrabí v boji také zabili. Ten kníže to dotvrdil.

SIGIFRID. Mluví-li pravdu.

HATHEBURCH. Je to pravda. A bouře tam roste, letí dál v naši stranu, blíž a blíž. Otec tvůj je tuze vážný a zamyšlen a ni on, ni bratr netají, že bude krušno, vzbouří-li se také Lutici.

SIGIFRID. Tedy pojedu dříve do pole než na ohledy za nevěstou.

HATHEBURCH. Tak jsem se na ně těšila. (*Náhle se obrátí po dveřích v pravo.*)

SIGIFRID. Jdou.

HATHEBURCH (*majíc se k odchodu*). A já také. Teď je mužů čas. (*Odejde na levo v pozadí.*)

Výstup 9.

GERO, TUGOMÍR, ROTHULF, WULFHARI,
SIGIFRID.

GERO. Ještě jednou ti děkuju za zprávy a dobrou vůli.

TUGOMÍR (*na odchodu*). Tu jistě mám a tu také u vás hledám, jakož i pomoc. (*Shlédně Sigifrida.*) Aj, bůh tě pozdrav, pane. (*Podává mu ruku.*)

SIGIFRID (*také, leč ne tak upřímně a chutě*). Vítej.

TUGOMÍR (*ku Gerovi*). Šťastný, kdo má tak statného syna.

GERO. Šťastný, kdo má nejen dědice svých statků, ale i své práce, všeho snažení a smýšlení.

ROTHULF (*osmáhlý, pokulháváje, o holi, s vlněnou čepicí na hlavě; usedne do křesla u sloupu*). Ty syna nemáš.

TUGOMÍR. Buď bohu žel; jen synovce, jež tady hostíte.

ROTHULF. Ten nás hrubě v lásce nemá.

WULFHARI. Ač brána víry se mu otevířela.

ROTHULF. Ten hned by zase zvlčil a zapomněl na svatý křest a místo „Kyrie eleison“ posměšně byl zpíval s ostatními: „U kriolša“, jak na mne křičivali Ukrané, když mne tam v zajetí mučili, (*temněji*) vlci krvaví. Mor je!

WULFHARI. Že by Žclibor zbavil svou šíji sladkého jha Kristova a dobrovolně ji zas sklonil pod tíhou panství Satanova? To snad přece ne!

TUGOMÍR. Jsem jeho strýc, než na tu zkoušku nechtěl bych ho vydat. Zde jemu líp pro pokoj jeho mysli a pro spásu duše.

GERO (*jenž se vážně zamyslí, nedbaje toho hovoru, náhle se vytrhne a obrátí k Tugomírovi*). Tedy z Luticů všichni, pravils, jsou nepokojní a nespolehliví. I Čezpěňané. Jejich kníže –

TUGOMÍR. Dragan.

WULFHARI (*usedl u stolu; jak zaslechne to jméno, zapíše je na blánu, kterou v ruce měl, když přišel*). Draganus.

TUGOMÍR. Lutici všichni, jak jsem řekl. Rječané a Sprevané –

ROTHULF (*vpadne, mluví víc před se, temně, se zdáší a s ousměškem*). A s nimi Břežané, Moračané, znám je, Rataři a Ukrané – Ukrané to se ví; vlci šeří –

GERO. Ani za své plémě neručíš.

TUGOMÍR. Jak bych mohl! Kdybych byl na stolci,

ano; ale když mne zapudili, kdož by ručil, zvláště co má Stojhněv vládu.

WULFHARI (*slyše to jméno, podívá se do blány, prstem hledá*).

GERO (*před se*). Tedy i Stodorané.

WULFHARI. A což jejich kněží, modloslužebníci –

TUGOMÍR. Z těch nejhorší je Čedrag, jenž je spřežen se Stojhněvem. Tenť jako oheň.

WULFHARI (*napiše kvapně jeho jméno; pro sebe si říká*)
Čedrag –

TUGOMÍR. To jsou vaši i moji nepřátelé, ti mne nenávidí, že chci s vámi žítí v míru. A snad ještě jeden.

GERO. Kdo!

TUGOMÍR. Je žel, že musím o něm takto mluvit. Ten, o němž jste se prve zmínili.

GERO. Želibor!

TUGOMÍR. Ten velkého je oumyslu. Lutice chce spojit s Bodrci.

GERO (*broživě*). Tak?

TUGOMÍR. Zůstane-li ve vaší ochraně, bude dobře. Kdyby však odtud vyvázl, bude mně mařit dílo a spojí se i s těmi, kdož jsou proti nám.

GERO (*s úsměškem*). Kdyby vyvázl!

TUGOMÍR. Co hodláš na tu bouři?

GERO. Je třeba rozmyslu. Ale o synovce starost neměj.

TUGOMÍR. Dobrou noc.

GERO. Sigifrid tě doprovodí.

SIGIFRID (*se hned nehne*).

GERO. Sigifride!

SIGIFRID. Již jdu. (*Jde za Tugomírem.*)

TUGOMÍR (*odejde*).

Výstup 10.

GERO, ROTHULF, WULFHARI.

ROTHULF (*sedě pořád v křesle hledí za Tugomírem*). Fi! (*Ku Gerovi.*) Střez ho. Každému Slovanu jsou zarytost a zrada vrozeny. A ten tu obzvlášť Jidášem.

GERO. Teď Jidáše je potřeba.

ROTHULF. Já bych s ním nejednal, já bych rovnou udeřil na ty psy lutické, nežli se dohodnou a domluví. Vztyč na věži válečnou korouhev! Je to lid bez kázně a řádu. Bez kázně jsou, pravím, každý chce dělat, co se mu zalíbí, každý chce něco platit a dbá jen svého prospěchu. Vztyč válečnou korouhev!

WULFHARI. Já bych čekal. Jsou nesvorní a vrtkaví, neznají, co jedna vůle, co jeden cíl. Společného cíle nemají, neshodnou se, oslabí; pak spíše přijmou světlo víry z našich rukou.

ROTHULF (*prudce*). Ne, otče! Dřív musíme Slovary uvést v poddanství, porazit je. Na mír není pomyšlení, leda až je potřebe.

WULFHARI. Pak svatá víra všechno srovná. Skrze ní vítěz splyne bratrsky s přemoženým –

ROTHULF (*ku Gerovi*). Co myslíš? Nač myslíš?

GERO (*chmurně*). Na sventinská blata. Sta našich tam leží porubáno, markrabí Hiko o zbroj oloupený,

nahý, bez hlavy. Uřízli mu ji a odnesli i s jeho korouhví do chrámu modly –

ROTHULF. Bojíš se –

GERO. Ne, ale počítám, že mně i tobě hlavu uříznou, že se tak stane nám všem, dohodnou-li se Lutici a spojí-li se s Bodrci. Počítám, že oč jsme léta zápasili, bude marno, že nás zhubí a zbytky nás zaženou zpátky za Labe.

ROTHULF. Co hodláš?

GERO. Dám v Luticích ohlásit, že slevím z poplatku, že bude menší daň i robota králi, mně a hrabatům.

ROTHULF (*žasna*). Jak!

GERO (*nedbaje, obrátí se k Wulfbarovi*). A kněžský desátek že bude menší.

WULFHARI. Pamatuj, co písmo dí: Ochotně dávati budeš desátky ze všech užitek, kteříž přišli z pole každého roku.

GERO. To všecko jenom na čas, otče. Za vše pak přijde náhrada. (*Upřímně, z přesvědčení.*) Jak bych mohl ublížiti kněžstvu, jež nám ukazuje cestu k nebi, jež nás vytrhuje z moci zlého ducha. To všecko jen z nouze, co bych Slovary na chvíli skonejšil. (*Hroživě.*) Ale pak! Nechciť jen zachovat a zachránit, čeho jsem dobyl mečem a štítem, nechci zůstat tam, kde stojím. Dál na východ až k Odře a na půlnoc dál, ale nejdřív opanovat braniborský hrad i město.

WULFHARI. To panství chce i Tugomír.

GERO. A již mu slíbeno, ale neřečeno, na jak dlou-

ho. (*Významně.*) Tam, otče Wulfhari, bych rád měl biskupství.

WULFHARI (*pochopiv, v tiché radosti*). O pane, jaké bohumilé dílo!

ROTHULF. A já se tam dostanu s mečem v ruce a dál mezi Ukrany, kdež mne zohavili, mučili –

GERO. Ale dřív tam půjdeš po dobrém vyjednávat a ohlásit jim, co jim slevíme.

ROTHULF (*divoce*). Já? Slevovat jim a smlouvati se za to, že chystají vzpouru? Ty se bojíš!

GERO. Záští zaslepený! Kdybych, jak ty chceš a míníš, na Lutice přímo udeřil, stane se, co dosud nikdo nedokázal, že se oheň s vodou snese, že Lutici se spojí s Bodrci a pak bude zle. Pomoc z říše nepřijde, král nemůže. Proto nabídnu Luticům mír a dobrou vůli. Ty jim ji ohlášíš a pozveš je, že budeme jednat.

ROTHULF. Mně neuvěří.

GERO. Mohl bys je znát. Ty žes přišel, jim zalahodí. A jsou tak nedůvěřiví. Budeme jednat, smlouvat i slevovat – (*broživě*). Ale pak!

Výstup II.

SLUHA, HRABĚ THIETMAR, PŘEDEŠLÍ.

SLUHA (*přijde z pozadí*). Mladý hrabě Thietmar přijel od dvora králova. (*Odejde.*)

GERO. Jistě psaní nese, pergamenu kus, ale pomoc žádnou.

THIETMAR (*z leva z pozadí*). Vévodo –

ROTHULF }
WULFHARI } (*překvapení tím oslovením*).

THIETMAR. J. Mil. Otto král mne poslal s tímto listem.

GERO (*nežli vezme list*). Ač nezbloudil-lis cestou a dáváš-li psaní J. Milosti do pravých rukou. (*Dal psaní Wulfharovi*).

WULFHARI (*je hned rozbalí*).

GERO. Jsem markrabí.

THIETMAR. J. Milost mně uložila, ať jedu ku vévodě Gerovi.

GERO (*obrátil se po Wulfharovi, jenž zatím četl*).

WULFHARI (*překvapen*). Jak psáno černé na bílém. Tuť stojí, pane: „dilectus dux marchio“, slyš, pane: „dux“. V tom velká pocta od J. Milosti.

GERO (*ne bez úsměšku*). Uznání v tom těžkém čase. (*K Thietmarovi*.) Díky tobě, hrabě, za to poselství.

THIETMAR. Však mám za ně prosbu.

GERO. Ej –

THIETMAR. Nech mne u sebe, abych po tvém boku bítí mohl Slovaný. Chvátal jsem dychtiv sekat do těch pohanů a sprovodit jich dlouhou řadu do pekel.

GERO. Není to snadné dílo; zde je země odříkání a svízelů.

WULFHARI. Kdež sídlo Satanovo a obydlí všech nečistých duchů.

GERO. Slované jsou v boji udatní a neúmorní. Spokojí se chudou stravou a s dobrou myslí snesou svízely, pro něž by naši těžko vzdychali a reptali.

THIETMAR. Jsem na boj odhodlán i na všechny jeho trampoty.

WULFHARI. I na to buď, můj synu, připraven, že budeš třeba za divadlo andělům i lidem, že prostřed dráhy své vydechneš vítězíci duši svou a rozmnožíš počet mučedníků.

ROTHULF. A pozor na kštici, mladý hrabě, máš krásné vlasy; takové jsem také měl. Pozor na kštici!

THIETMAR. Proč!

ROTHULF (*stáhne vlněnou čapku a skloní hlavu, na jejímž temeni dvě holé, široké jizvy v podobě kříže*). Hle viz, jak do houšti mých kadeří Slované vysekli a vypálili hrozné a bolestné stezky, když jsem upadl do jejich zajetí. Od týla do čela, od ucha k uchu řezali, Ukrané ty potvory, s nimiž já nyní po dobrém mám jednat; aby je mor – Viz, jak na potupu vpálili mně kříže znamení.

GERO (*k Thietmarovi s úsměškem*). Tak ti, hrabě, ducha dodávají. Ale abys ohružil se, pošlu tě dříve, nežli do boje k Luticům na hody –

THIETMAR. Vévodo!

GERO. Sprovodíš tu hraběte Rothulfa.

ROTHULF (*dav zase na hlavu*). Pošli místo mne jiného.

GERO (*nedbaje*). Hned po ránu vyjedete. Věc kvapí.

ROTHULF (*k Thietmarovi*). Posti se, ať máš v žaludku dost místa, když jedeš k Slovanům jako host. Ucpou tě jídly, pitím zalijí; dvacatero jídel k obědu ti dají. Když hlavu nezmrzačí, aspoň žaludek. Mor je i hejživé jejich pohostinství.

WULFHARI. Čas budete mít příhodný, připadají šťastné dny: měsíc bude na plně.

GERO (*k Thietmarovi*). Teď si odpočiň po jízdě na novou. Bůh s tebou, milý hrabě.

THIETMAR. Buď zdrav, vévodo, buďte zdraví! (*Odejde pozadím v levo.*)

Výstup 12.

GERO, ROTHULF, WULFHARI.

GERO. „Vévodo!“ Řekl vévodo. Jak to divně zní. Ale pomoc jistě žádná. Co píše král?

WULFHARI. Je s vojskem u francouzských hranic, dosud nezmohl vzpoury v Lotarinsku.

GERO (*vpadne*). Protož, Gero, spolehej na Boha a na sebe a pomoz si sám. Teď, když běží o všecko. Ale já dílo zachráním a dokonám. Ten oheň vzpoury udusím a ještě marku rozšířím, že nejen titulem, než i panstvím budu roven každému z říšských vévodů.

ROTHULF (*s úsměškem*). To z toho titulu ta chuť a touha?

GERO. Bloud jsi! Co titul! Moc musí být. Na tu já myslel, dříve nežli ti tam u dvoru na titul si vzpomněli. Nač mluvit ne v čas. Slovo vítr je a zrádce i v protivníka se ti obrátí, byť vyšlo i z tvých úst. Jen skutek zůstává a mlčky mluví. A tak bude o mně mluvit podrobená země slovanská.

WULFHARI. Jak ti bude vděčný král!

GERO. Ba ne; ty nové země, to vše nebude pro něj, nýbrž (*významně*) pro jeho nástupce.

ROTHULF (*jenž seděl s pochýlenou hlavou a s úsměškem naslouchal, pozvedne hlavu*).

WULFHARI (*rychle*). Pro jeho nástupce, ale ne pro jeho syna.

GERO. Ne.

ROTHULF. Pro tvého!

GERO. Pro mého. Až pokořím ty Slovary, budu mít panství tak veliké jako je Švábsko, jako Bavorsko nebo jako Sasy. A čest mých bojů podědí Sigifrid a ženu bude míti z královského rodu. A já vévoda; já vévoda, tím zůstanu. Kde však je psáno, že v Cáchách v té síni sloupové musí dosednouti Ottův syn na mramorový stolec Karla slavné paměti, že velmožové země německých neslíbí rukou dáním věrnost jinému, věrnost a pomoc proti nepřítelům, tak jako já jsem slíbil králi Ottovi. A kdo v tom ví na mne jaké hany! Dosloužím mu, věrný bojovník, ale pak, po jeho smrti, ať jsem živ nebo mrtev, syn a rod můj bude míti rovnou cestu ke trůnu. Tu mu upravím od končin Bodrců přes plemena Luticů a přes Srby a Milčany, a on – ať jde pak dál, za Krušné hory dál –

WULFHARI. Toť krásné vidění. Bůh ti požehnej a tvému rodu!

Měsíc začíná šerit.

ROTHULF. Jen nezapomeň na sventinská blata, na useknutou hlavu Hikovu.

GERO. A na to, že Lutici se chtějí spojit, že chtějí

zmařit všechno moje dílo a můj sen, že s hanbou mohli by mne zahnat za Labe. Ano. Proto je musím zničit, zdrtit, ať tak či onak. Tím, co je jistější a rychlejší. Když ne silou – v tu chvíli byl by nerovný boj – když ne silou, tedy lstí.

ROTHULF. Co hodláš.

GERO (*se rozhlédne, okamžik mlčí, pak s divným úsměvem, tajemně*). Hle, měsíc vychází a ticho je. Teď chvíle pohádky. Znáš jednu, ta mně nemůže z mysli sejít. Ty dni si ji rozbírám, kudy chodím i v noci na loži i když klečím na modlení. Stará pohádka; slyšel jsem ji za chlapeckých let, doma na Harcu na otcovském hradě. Jednou večer na podzim, když u krbu jsme seděli, vypravoval náš starý kaplan, co kdysi čet' –

ROTHULF (*s úsměškem*). To bychom rádi slyšeli, teď, když po zádech nám fučí mráz od sventinských blat.

GERO. Však poslyš přec: Byl římský král, já jeho jméno dávno zapomněl; ten válčil proti přepevnému městu a nemohl ho dobýt. Ten král měl tři syny. Z nich nejmladší vydal se jednou v noci do toho města, jakoby tam utíkal. Chytili jej a poznali. I chtěli jej popravít, než on žaloval a vyznal, že prchá před otcem a zlými bratry, poněvadž mu ukládají o život. V tom strhl roucho a při měsíčku jim ukázal rány po všem těle jak naseté, jak zmučili jej vlastní bratři. I nechali jej ti v městě na živu, musil však s nimi proti svému otci bojovat. Zůstal a bojoval. Když pak pro své udatenství na slovo byl brán a získal si důvěru

nepřítel, poslal tajně k otci, aby poradil, jak by on, ten syn, měl zničit město. Král vyslechl posla v zahradě, ale když vyslechl, neporadil ani slovem, jen nejvyšším liliím kalichy mlčky zurážel. Když posel mladému princovi pak vyprávěl, kterak pochodil a co otec dělal, princ vykřikl: „Už rozumím!“

ROTHULF (*jenž ke konci toho vypravování neklidně, rozčileně naslouchal, škubne sebou*). A já také.

WULFHARI (*rozumí, nechce však dáti na jevo*). Ah, to je z Liviových knih.

ROTHULF. Gero, ty jako ten králův syn (*zapomenuv v rozčilení na hůl, již prve přiklonil ke sloupu, chvátá kulhavě ke Gerovi, a podá mu ruku*). A já půjdu, teď rád půjdu Slované pozvat a musí přijít sem a přijdou, (*s úšklebkem*) hlavy nejvyšší (*vrací se do křesla*) i hlavy těch Ukranů, lilie nejvyšší.

WULFHARI. Vévodo, snad přece –

GERO (*vpadne určitě a tvrdě*). Ta povídka je pravdivá a hrubě poučná, zvláště v tento čas. Chceš, aby satan zvítězil? Chceš, aby símě sotva zaseté bylo zničeno a rozmetáno? Jak mají z dubů jejich svatých hájů roubeny být stěny božích kostelů a domy plebánů? Mám dopustit, aby bradatí kněží modlosluhové zabíjeli věrné křesťany? Jak chceš zakládati fary, biskupství!

WULFHARI (*váhá*). Ale tak –

GERO. Jenom tak. Je těžký čas a těžká doba chce tvrdé lidi. (*Pojednou.*) Tys psal jména těch slovanských knížat.

Výstup 13.

SIGIFRID, PŘEDEŠLÍ.

SIGIFRID (*vystoupí z pozadí, stane mezi sloupy*).

WULFHARI. Jen těch nejvíc zapeklitých.

GERO. A nejvyšších. Čti je (*k Rothulfovi*). Pozor měj.

WULFHARI (*čte*). Stojhněv ze Stodoranů, Godeljub z Ratarů, Dražko, kníže Ukranů, Dragan Čezpěňanů, Čedrag, (*obráti se po Gerovi*) ten kněz modloslužebník.

SIGIFRID (*jenž zatím přistoupil k Rothulfovi, ptá se tlumeně*). Co je –

ROTHULF. Tiť jsou naši nepřátelé nejhorší.

Výstup 14.

IRMINGERD, PŘEDEŠLÍ.

IRMINGERD (*odhrnuvši koltru tiše vystoupila*).

ROTHULF (*nezpozorovav ji*). Těch hlavy poletí.

SIGIFRID (*ku Gerovi*). A ještě jeden je a snad horší. Ten Želibor.

GERO. Víím.

ROTHULF. Toho psát si nemusíme.

IRMINGERD (*tlumeně vykřikne*).

GERO (*shlédnuv ji*). Co chceš!

ROTHULF (*prudce vstane, opírá se o hůl*). Irmingerd! Co chceš! Co tu chceš! Co tu ženská –

IRMINGERD. Tetu hledám.

ROTHULF (*zlostně*). Jdi, pryč jdi!

IRMINGERD (*plaše ustoupí*).

SIGIFRID. Jestliže slyšela.

ROTHULF (*rozmrzen*). Nic neví a nesmí vědět. Nic neslyšela.

GERO. A kdyby byla slyšela!

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Síň jako v prvním jednání.

Výstup 1.

IRMINGERD, HATHEBURCH.

HATHEBURCH (*přichází z leva z pozadí*). Hle, Irmingerd, jakés měla strachy, že se otec dlouho nevrací ze Slovan. Co starostí po všechen ten čas, a už je tu.

IRMINGERD (*jež je v předu*). Jak to víš –

HATHEBURCH. Posel jej právě ohlásil strýci Gerovi. Otec dojíždí, co nevidět tu bude.

IRMINGERD. Sám?

HATHEBURCH. S hrabětem Thietmarem a se slovan-skými knížaty a staršími těch Luticů.

IRMINGERD (*tlumeně*). Oh, tedy přec!

HATHEBURCH. Co je? Ty se netěšíš?

IRMINGERD. Jsem ráda, že se otec vrací ve zdraví, ale, ať povím vše, tíže všechna se mne nespadla a všechn strach.

HATHEBURCH. Bláhová, čeho se lekáš!

IRMINGERD. Otec se vrátí. Nač tedy ta znamení, ta hrozná dnešní noc.

HATHEBURCH (*kvapně*). Znamení? Cos viděla – a měla jsi děsivé sny?

IRMINGERD. To ne; jen se mně tak divně pletly, až jsem se vytrhla ze spaní. Pak jsem už nemohla

usnout a neusnula. Já okenici otevřela, do noci se dívám. Po hradě ticho, ani stráž na valech se neozvala. Všude takové ticho. V tom na půlnočním nebi se ukázalo zjevení; ohnivý had tam přelétl, jen se tak mih', ale krvavé pruhy po něm zůstaly jako sloupy ze dvou stran proti sobě a v tom shasly. Hledím ustrnulá do šerého kraje – ticho, ticho, a v tom kdesi z daleka se ozval divný hlas, jenž mne volal.

HATHEBURCH. Tebe? Z hradu někde?

IRMINGERD. Ne, z hradu ne, před hradem z daleka. Z daleka a přece zřetelně: Irmingerd! Ohlžím se, nikde nic, a v tom nanovo z té strany tak zdlouha, smutně po třetí: Irmingerd! (*Zachvěje se.*) Mne hrůza popadla; přirazím okenici a odskočím, kleknu u lože a modlím se. Trásla jsem se na celém těle. Ten hlas mně pořád zněl a zase slyším jej. A to znamení! – Něco je, něco se stane, něco hrozného. To volání je smrt –

HATHEBURCH. Snad tobě, ne? Jdi, dítě, proč tobě! A otec se ti vrátí. Jako by tu byl – (*zkoumavě přísne*) to snad jiné starosti leží tobě na srdci –

IRMINGERD (*mlčí*).

HATHEBURCH (*důtklivěji*). Starosti o cizí!

IRMINGERD (*okamžik mlčí s pochýlenou hlavou; pojednou vzhlédne*). Teto, je-li pravda, co Imma přinesla, že dnes ráno za tmy, při prvním kuropění vtáhlo vojsko do hradu, valný houf, a tak tiše. Netroubili, nevolali a hned je pustili, jakoby je čekali a strýc Gero prý stál v plášti ve bráně.

HATHEBURCH. Což to divného tu, když v sousedství se bouří Slované a –

IRMINGERD. Ale teto, ten ozbrojený houf byl ten strašný meziborský pluk, v němž slouží samí propuštění z vězení, lotři, loupežníci, hrozný lid –

HATHEBURCH. Nepřítáhl celý pluk, jenom houf.

IRMINGERD. Meziborských! A na koho –

HATHEBURCH. Co se o to staráš; Irmingerd, co je ti! Div že se netřešes!

IRMINGERD. Tuším něco hrozného. Nic nevím jistého a přece mne to tíží jako strašné tajemství.

HATHEBURCH (*přísně*). Tajemství? I mně jsi smlčela?

IRMINGERD. Když jsem sama ani věřit nechtěla a nemohla.

HATHEBURCH. Co?

IRMINGERD. Toho večera přede dnem, kterého otec odjel, seděli u vážné poradě, zrovna tu, otec, strýc Gero, otec Wulfhari. Sigifrid tu také byl. Já náhodou jsem vešla, tebe hledajíc, v tom zaslechla jsem – (*zarazí se*) že hlavy poletí. O nepřátelích byla řeč.

HATHEBURCH. A jména slyšelás?

IRMINGERD. Slyšela jsem – ano –

HATHEBURCH. Slovanská –

IRMINGERD (*přisvědčí*).

HATHEBURCH. A proto tolik strachu? A to tušení! To všechno pro Slovary, pro pohany! Ci snad jen pro jednoho?

IRMINGERD (*váhajíc*). Vím, koho myslíš. Jeho jméno jmenovali. Ale je nevinný a je křesťan.

HATHEBURCH. Ale je Slovan a náš nepřítel. Muži to vědí.

IRMINGERD. Ničím nám neublížil.

HATHEBURCH. Vlk v jámě nebo za mřížemi také neukousne.

IRMINGERD. Tetičko, naši umučili strašně jeho otce.

HATHEBURCH (*žasnouc*). Tak? A že tvému otci hlavu zohavili, na to zapomínáš? Pozor! Jsi na bludné cestě. Nech věci, které muži mají na starosti. Strýc Gero ví, co nutno proti nečistým pohanům, ví, co chce, co musí být, a tvůj otec také. Jdi a přaď nebo hled' si vyšívání; při práci zajdou zbytečné tvé starosti.

IRMINGERD (*odejde v levo v popředí*).

Výstup 2.

WULFHARI, HATHEBURCH.

WULFHARI (*vystoupí ze dveří v pravo v popředí*).

HATHEBURCH. Otče Wulfhari, kde je vévoda.

WULFHARI. Teď jedná s kastelánem.

HATHEBURCH. Prve, po té novíně, že přijíždějí ti pohané, šel do kaple a dlouho se tam modlil.

WULFHARI. Bůh jest útočiště v čas svízelný a těžkých starostí. A tu jest vévoda.

Výstup 3.

GERO, KASTELÁN, PŘEDEŠLÍ.

GERO (*ze dveří v pravo v popředí. Vycházejí mluví ke kastelánovi*). Vše tedy dobře opatří, ať na stolích je všeho hojnost a hudba ať je, Slované ji zvláště milují.

KASTELÁN. Mám dobré pištce i hudec je tu ne všední a Eppo bude hráti na harfu.

GERO. A zpívat – Zpěv musí být a hudba. To je rozveselí, to milují; však nejprve aby byla hojnost vína, ať teče proudem, je jim vzácnější než medovina. I tu však dej a nejstarší. Hatheburgh, prosím tebe, vydej klíče od sklepa a vše, čeho ještě bude potřeba.

HATHEBURCH. Hned. (*Odchází.*)

KASTELÁN (*za ní*).

GERO (*jej zastaví*). A světel ať je dost. Na stoly svíce, na stěny pochodně, (*tlumeně*) ale vysoko, aby jich nemohli dosáhnout. A Tugomír ať ke mně přijde.

KASTELÁN (*odejde v levo pozadím*).

Výstup 4.

GERO, WULFHARI.

WULFHARI. Bude mnoho těch hostí?

GERO. Kde jaký starší, kde jaké knížátko. Rot-hulf se přičinil a zdařilo se mu, ač neměl snadné dílo: rozehnat jejich nedůvěru, dusit vlastní

zášť a housti lahodně a lákavě. Třicet jich ohlásil.

WULFHARI (*se lekne*). Třicet! Můj bože, jáť myslil, že jen asi dva, tři –

GERO (*s úsměvem*). Myslíš z vysokých květů jenom ty nejvyšší. Já pozval všechny vysoké, ať nezbude pohanské té chamradi ani jediná hlava.

WULFHARI. Musí tak být? Mé svědomí by –

GERO (*vpadne*). Musí tak být. Jsme mezi vlky –

WULFHARI. Ale rozvaž, co pak nastane, jaká třeba bouře.

GERO. Budou bouřit, snad, ale na chvíli, jen co zplanou. Ale nevydrží, Slované nevydrží, zvlášť bez hlav, bez vůdců.

WULFHARI. Snad vězení by také stačilo –

GERO (*vpadne*). Nezadržuj mně ruku, otče Wulfhari. Já nepustím, co držím, čeho jsem dobyl krví, těžkým bojem. Boj bude dál; je to starý boj, my a Slované. Tu stojím jako dobyvatel a musím dorazit tam, kam dojít chci. A boj ten, otče Wulfhari, je také boj našeho boha. Ať teče krev! Z té vláhy hojně vzejde símě svaté víry. Uvidíš, jak oslabení přijdou v houfích dát se křtít.

WULFHARI. Ty jejich hlavy, náčelníci, pravda, opovrhují Kristem, a všechen odpor, všechna zarytost je z nich.

GERO. Tak, otče Wulfhari. Ty pak ženské opatruj, ať nepřijdou mně do cesty, zvlášť Irmingerd.

WULFHARI. Půjdu s nimi do kaple. Budeme se modlit Bohu slitovníku. (*Odejde v levo v pozadí.*)

Výstup 5.

TUGOMÍR, GERO.

TUGOMÍR. Kastelán mně řekl, vévodo –

GERO. Už víš novinu, že krajané jsou takřka za dveřmi.

TUGOMÍR. Budou chtít, abys mne jim vydal.

GERO. Proto hned odjedeš, ne však daleko. Zítra (*významně*) třeba zítra se vrať.

TUGOMÍR. A budou chtít, abys neuznal mé právo k Braniboru a stolci knížecímu.

GERO. Ano, neuznám a zruším je, však než jitro nastane, budeš mít k stolci na Branibor volnou cestu.

TUGOMÍR. A ty tam pak ve mně věrnou oporu. A Želibor?

GERO. Ten s tebou nepojede, ani teď, ani pak. (*Významně.*) Ten tu zůstane tak jako oni. Rozumíš, zůstane a oni také a už se nevrátí. Rozumíš. Však pospěš si, abys už ve bráně se s nimi nepotkal.

TUGOMÍR. Zítra tedy –

GERO. Zítra budeš klidný a budeme oba, ty i já.

TUGOMÍR. Dej bůh. (*Odejde v levo do pozadí.*)

Výstup 6.

GERO, pak SLUHOVÉ.

GERO (*hledí za Tugomírem, pak mávne rukou v opovržení*). Když ten – (*Obrátí se, stane, okamžik mlčí, pak před se.*) Třicet – třicet hlav – „Svědomy“, řekl otec

Wulfhari – ano – svědomí – třicet (živě) ale nejvyšších! (*Ostře.*) Musí to být! (*Otevře dveře v pravo v popředí, hledí do večeradla.*)

SLUHOVÉ (*přijdou z leva z pozadí, nesou za sloupovím džbány a mísy*).

GERO (*zaslechnuv kroky, rychle se obrátí*). Ah, vy! Dobře, dobře, jen hodně noste, vína především. (*K jednomu ze sluhů.*) Jdi a zavolej hejtmana Meziborských. (*Ostře.*) Rychle!

SLUHA (*odkvapí na levo v pozadí*).

SLUHOVÉ (*zašli do večeradla*).

GERO (*zajde k oknu za sloupovím, vrátí se ke dveřím v pravo v popředí, otevře je, mluví do večeradla*). Je tu tak temno – (*Náhle ostře.*) Už rozsviňte svíce na stolech, pak pochodně. Jsou-li dost vysoko – (*vstoupí do večeradla.*)

Výstup 7.

HEJTMAN MEZIBORSKÝCH, GERO,
SLUHOVÉ.

HEJTMAN (*vstoupí z leva z pozadí, stane opodál dveří v pravo v popředí*).

GERO (*wnitř*). A Eppo ať je přichystán a hudci hned na zavolání.

SLUHOVÉ (*vycházejí ze dveří v pravo v pozadí a odejdou na levo chodbou za sloupením*).

GERO (*vystoupí*). Tys to, hejtmane. Bude krátká řeč. Tudy, jak jsi přišel, přivedeš své Meziborské a těmi dveřmi hned (*v pravo v pozadí za sloupením*) ve-

jdete do večeřadla, večeřadlem do komory hned za ním. Tam počkáte. Slované budou beze zbraně; sami si ji odepnou, jak ctí hostitele. Kolik mužů ti sem stačí?

HEJTMAN. Patnáct.

GERO. Druhých patnáct přihrne se vnějšími schody zrovna z nádvoří, jak bude dáno znamení, a vrazí druhou stranou.

HEJTMAN (*ukazuje na obojí dveře v pravo*). A tady stráže.

GERO. Prozatím žádné, aby se nám hosté nesplašili. Ale pak, než začne dílo, přikvačí sem ostatní a dveře obsadí. Ale jen tyto dvoje dveře. (*Ukazuje na oboje v pravo u večeřadla.*) Ostatních necháte; těch tu, od nich jde chodba ke kapli (*ukáže*), a těch (*na levo v popředí*). Tu jsou ženské komory. (*Ostře.*) Ať se nikdo z tvých lidí nezmýlí, ať sem se neodváží, sic —

HEJTMAN. Tvou hrozbou je udržím.

GERO. A slibem hojné odplaty. Rozuměls tedy.

HEJTMAN. Jak náleží; jen ještě jaké znamení.

GERO. Tam z komory se ozve roh, to na ty, kteří vtrhnou z nádvoří; ti, kteří mají přijít sem na stráž ke dveřím, uvidí světla v okně (*ukáže na okno v pozadí*). Třikrát zatočím hořícími svícemi.

HEJTMAN. Dobře.

GERO. Jdi a všechno opatři.

HEJTMAN (*odejde na levo v pozadí*).

GERO (*odejde v pravo v popředí*).

Výstup 8.

IRMINGERD, pak IMMA.

IRMINGERD (*z leva v popředí; rozhlédne se, kvapí k oknu, jde zpět, v tom přiběhne*).

IMMA. Slyš, ten kníže, strýc Želiborův –

IRMINGERD. Tugomír.

IMMA. Před chvílí na kvap odjel z hradu sám, jen se sluhou; povídali, že prchá před krajany.

IRMINGERD. A Želibor –

IMMA. Ten se prý na ně těší, že se ho snad ujmou a vymohou mu svobodu.

IRMINGERD (*se zarazí*). Kdo to řek' – on?

IMMA. Ne, ten starý Lutic jeho. Ten se těší.

IRMINGERD. A Želibor?

IMMA. Ten prý se nemůže dočkat svých krajanů, ale vesel prý není.

Výstup 9.

SIGIFRID, PŘEDEŠLÉ.

SIGIFRID (*z leva v pozadí. Přísně na Immu*). Co tu chceš! Jdi!

IMMA (*pohlédnuvši úzkostně na Irmingerdu, odejde na levo v pozadí*).

IRMINGERD. Proč ji vyháníš!

SIGIFRID. Donáší ti o tom zpuštěném Slovanu. Zahlédl jsem ji prve mluvit se starým jeho otrokem.

IRMINGERD. Řekla mně jen, že bude propuštěn.

SIGIFRID. Kdo?

IRMINGERD. Ten mladý kníže.

SIGIFRID (*se zasměje*). To bude, aby se víc nevrátil, (*významně*) už nikdy víc.

IRMINGERD (*se lekne*). Už nikdy víc?

SIGIFRID. Ano, jak ti – (*Nedomluví.*) Co se lekáš. O něj se lekáš, děsíš, ty, Saska, křesťanka! Co by řekl tvůj otec a co můj! Tak se lekat o Slovana, a jistě nepravého křesťana. Je věru nutno, aby odtud zmizel a nikdy se už nevrátil.

IRMINGERD. A nikdy se už nevrátil –

SIGIFRID (*podrážděn tou odaností*). Nikdy! Na věky! To zpupné knížátko chtělo se mně rovnat. A hrozil, hrozil, že se mnou dojedná. Ano, dnes s ním dojednáme. (*Odejde v pravo v popředí.*)

Výstup 10.

IRMINGERD, pak MEZIBORŠTÍ.

IRMINGERD. Dnes s ním dojednávají – A jak to řekl!

MEZIBORŠTÍ (*z leva v pozadí přejdou za sloupením v plné zbroji do večerádla dveřmi v pozadí na pravo*).

HEJTMAN (*je věde. Jdou mlčky, chmurně*).

IRMINGERD (*hledí užaslá na ně, za nimi. Když zašli, mlčí okamžik, pak sebou trhne*). Dojednávají! Oh, už rozumím. Dojednávají – Ten v noci hlas – To je smrt! Jemu, jemu! (*Náhle kvapí ke dveřím v pravo v popředí, než u nich se zarazí.*)

Výstup 11.

IMMA, IRMINGERD.

IMMA (*z leva z pozadí, vyblížeje, je-li tu ještě Sigifrid*).

IRMINGERD. Ach, Immo, chvála bohu, že jdeš.

IMMA. Co je?

IRMINGERD. Rychle běž a oznam Želiboru, ale tajně, tajně, nebo tomu starému, Želibor ať prchne, hned ať prchne, bez prodlení, že je ve velikém nebezpečení.

IMMA. Neuvěří mně a čeká také na krajany.

IRMINGERD. Jen jdi a řekni, že já to vzkazuju.

IMMA. Bude se vyptávat. Co mu řeknu.

IRMINGERD. Oh, bože – Já nevím, jaká zhouba na něj nachystána, ale čeká již a plíží se, je v hradě, tajně čeká, číhá, vím to, tuším. Hrůza tu obchází jdi, ať mně, pro bůh, uvěří – Jdi a přijď mi říci – a snad – (*ohlédne se*) řekni mu – že Meziborští –

IMMA (*tlumeně vykřikne*).

IRMINGERD. Rychle!

IMMA (*rychle odejde na levo v pozadí*).

Výstup 12.

HATHEBURCH, WULFHARI, IRMINGERD.

IRMINGERD (*na okamžik sama, bledí mlčky před se. Venku temný hluk*).

IRMINGERD (*chce na levo v pozadí, v tom*)

WULFHARI.

HATHEBURCH. Kam jdeš.

IRMINGERD. Otec, myslím, přijel.

WULFHARI. Ano, s těmi Slovary. Jdou rovnou sem, jednat s markrabím.

HATHEBURCH. A my jdeme do kaple.

WULFHARI. Vykonat večerní pobožnost.

HATHEBURCH. Pojď.

IRMINGERD. A neměla bych otce ani uvítat?

WULFHARI. Měj strpení, má teď vážné jednání s markrabím.

IRMINGERD. A nač ty všechny přípravy ve večeradle?

WULFHARI. Tož zřejmo; markrabí chce uctít slovanské hosti.

IRMINGERD. Ale žoldnéři tam šli ve zbrani, ti mezibořští – loupežníci.

HATHEBURCH (*popuzena*). Jak víš!

WULFHARI. Bývali loupežníky; teď jsou žoldnéři, lid odvážný a hrozný pohanům.

IRMINGERD. Ale sem, na přátelské hody!

HATHEBURCH (*přísně*). Šli na stráž. A co se staráš. Pojďme, ctihodný otče.

WULFHARI. Ano, je čas.

HATHEBURCH (*k Irmingerdě*). Pojď!

IRMINGERD (*se nebne*).

HATHEBURCH (*ji vezme pod paždí a vede ji po schůdkách v pravo k chodbě vedoucí do kaple*).

WULFHARI (*za nimi; u prahu stane, oblédne se po dveřích do večeradla, pak vstoupí*).

GERO, ROTHULF.

ROTHULF (*z leva z pozadí, v plášti, v čepici, o holi, ale meč po boku. Chce do dveří v pravo, v tom*)

GERO (*převlečen, v bohaté sukni, s pěkným pásem a s mečem*). Vítejl Pochodils –

ROTHULF. Bylo na času, a na velikém času. Bouře se už zdvíhala a těžko jsem ji zažehnal. Nejhuře v Stodoranech. Tam tvrdošíjně odpírali a zle se kasali.

GERO. Kdo.

ROTHULF. Kníže Stojhněv, obzvláště však Čedrag, kněz jejich modly.

GERO. Je tu?

ROTHULF. Není; on jediný nešel a všechny varoval, zdržoval, ať nechodí. Ten dobře čil; ostatní však šli na lep jako hloupí ptáci o tahu, když vidí zob a slyší volavého. Gero, já sliboval, královskými sliby sliboval a všechno tvým jménem.

GERO. Když bylo potřeba –

ROTHULF. A Tugomíra jsem zradil, rozumí se, a Zelibora slíbil. Toho chtějí; vidíš, jak jest jejich.

GERO. Oh, v tom jsem se ani chvíli neklamal. Kde je Thietmar?

ROTHULF. Před hradem. Já tu jsem jenom se třemi, (*s úsměškem*) s nejvyššími květy. Se mnou do hradu vešel Stojhněv, Dražko z Břežanů a Godeljub kníže Ukranů. I ty jsem dostal – mor je – Ostatních sedmadvacet čeká před hradem a Thietmara si ponechali

v zástavu, až jak tito tři pochodí, stvrdíš-li, co já jsem nabídl i slíbil. A tady –

GERO. Je všecko připraveno.

ROTHULF. Co otec Wulfhari –

GERO. Uhýbal, pak začal vymlouvat, že svědomí –

ROTHULF. No, požehnání nedá, ale dá rozhřešení a svědomí bude mít pokoj. A ti Slované – jdou s důvěrou –

GERO (*dotčen tím, chmurně*). S důvěrou do pasti. Ale musí do ní, musí, nemá-li být marno všecko naše dílo.

ROTHULF. Vymlouváš si? Váháš?

GERO. Ne, ale když prve hlásali, že jste přijeli, Rothulfe, já ucítil své srdce.

ROTHULF (*bledí na něj, pak s úsměškem, ale také s určitostí*). Ale už ho necítíš; ztišilo se.

GERO (*temně vyrazí*). Ano, ztišilo. Jdi a přiveď je.

ROTHULF (*odejde na levo v pozadí*).

Výstup 14.

GERO, EPPA HARFENÍK, HUDEC, DVA PIŠTCI.

GERO (*sám, přejde siní zamyšlen, zastaví se od vchodu odvrácen, vloží zkoumavě ruku na srdce, jako by mu naslouchal*).

EPPA	} (<i>vejdou z leva a zůstanou za sloupením</i>).
HUDEC	
PIŠTCI	

GERO (*zaslechnuv kroky, ulekaně se vytrhne. Prudce na hudebníky*). Co chcete! Ah, vy to jste.

EPPO. Kastelán nás poslal.

GERO. Jděte a čekejte, a pak ať hráte vesele! Vesele a hlučně.

EPPO. Mám také zpívat?

GERO. Tak – ano, rozumí se, budeš zpívat (*roztržitě*). O čem –

EPPO. O Hunech a –

GERO (*vpadne*). To, to třeba zpívej – (*Ukáže na dveře v pravo v pozadí.*) Jděte.

EPPO a HUDEBNÍCI (*odejdou, jak ukázal*).

Výstup 15.

GERO, SLUHA, pak ROTHULF, STOJHNĚV, DRAŽKO, GODELJUB.

GERO (*hledí za hudebníky, pak se rozhlédne plaše siní, která se protmívá prvním soumrakem, jde rychle na levo a volá*): Světlo!

SLUHA (*přinese dva dvouramenné svícny s hořícími svícmi, postaví je na stůl a zas odejde*).

ROTHULF (*z leva z pozadí, s ním*).

STOJHNĚV (*mladý muž*).

GODELJUB (*dobrý padesátník*).

DRAŽKO (*stařec bílých vlasů*).

GERO (*okamžik je přehlíží, pak rychle k nim*). Vítejte na mém hradě. Děkuju, že jste vážili cestu ke mně.

DRAŽKO. Mír tobě. Přicházíme s důvěrou, že ta cesta nebude marná.

GERO. Přišli jste s důvěrou, ale ne všichni. Hrabě Thietmar musí vám být rukojmím.

STOJHNĚV. Jen na chvíli, co budeme vyjednávat.

GODELJUB. Hrabě Rothulf nám u nás doma slíbil –

GERO (*vpadne*). Můj bratranec šel k vám v mém jménu. Co slíbil, jako bych byl slíbil já. Uсадte se, prosím vás. (*Sám sedne do křesla.*)

KNÍŽATA (*usednou u stolu*).

ROTHULF (*stojí za Gerem*).

STOJHNĚV. Já především jdu o Tugomíra, jenž chce mne sehnat se stolce a vzít mně Branibor. Má u tebe ochranu.

GERO. Měl, už nemá. Z hradu jsem jej vyhostil a braniborský stolec mítí nebude. Toť slavně slibuju.

STOJHNĚV. A Želibor, jeho synovec?

GERO. Chceš-li jej za rukojmí, vydám ti jej.

STOJHNĚV. Chci jej, ne však jako rukojmí. Tenť jiný nežli Tugomír. Dej ho zavolat.

GERO. Už ví a přijde, jak tu dojednáme.

GODELJUB. Hrabě Rothulf slíbil víc a v tom, co nás všechny tíží. Zle jsi nás tiskl, markrabí, a náhle jednáš mírněji. Ze ne z lásky k nám, to víme.

GERO. A vy jste ke mně přišli z lásky? Ne. Je mnoho staré zášti mezi námi. Než zdaliž musí zůstat napořád a ve všem? Že jsem k vám poslal – Věděl jsem, že řeknete: Hle, osud Hikův nahání mu strachy. Však když tomu tak, proč vy jste vyslechli zde hraběte a nevztyčili jste k boji svoji svatou stanicu?

DRAŽKO. My nedychtíme po boji, a tys nám na-

bídl, oč bychom bojovali. Jen slušné žádáme. Roční poplatek bychom platili –

STOJHNĚV. Však jinak chceme býti svobodní ve své zemi, žít ve víře svých otců a dle vlastních řádů.

GODELJUB. A nechceme a nebudeme víc už snášet ukrutná ta břemena. Vy Sasové jste lakotní. Jak tomu dávno, co jsme musili ti odvést tisíc hřiven a kolik set tvým hrabatům. A přijde biskup, kněz a každý vybírá si plat a jaký! Z pluhu půdy míru obilí, čtyřicet otepí lnu a dvanáct penízů ryzího stříbra a třináctý výběrčímu. A roboty! To vše a zpupné, pyšné jednání a týrání, rci, kdo to vydrží. Což zbývá, nežli chopiti se meče a bojovat za svobodu tak, jako učinili Bodrci.

GERO. Vaši staří nepřátelé. Zvítězí-li, na koho se obrátí, ne-li na vás, abyste jim byli poddáni, a bude-li v tom jejich prospěch, zdaž se s Dány nespojí a třeba i se mnou –

STOJHNĚV. To snad by mohlo být.

GODELJUB (*rychle*). Dnes jistě ne.

DRAŽKO. Dnes jejich cesta se s naší nerozchází.

GERO (*zapomínaje se*). Chcete hrozit!

GODELJUB. Tak je opravdu, a kdybych ještě řekl, že král Otto má této chvíle doma se vzpourou těžkou robotu, že je daleko, že Bodrci markraběte Hika zabil, ještě bych nehrozil.

GERO (*s hněvivým smíchem*). Ale hrozíš přec!

DRAŽKO. Přišli jsme jednat.

GODELJUB. A ptáme se, stvrdíš-li, co nám hrabě Rothulf slíbil.

GERO (*bezděky*). Něco slevíte –

GODELJUB }
STOJHNĚV } Nic.

DRAŽKO. Ne. Tu hrabě Rothulf viděl náš ochuzený kraj a sám se slitoval a uznal, že těch břemen hrozná tíž –

ROTHULF. To je pravda.

GERO. Když uznal, ať je tedy mír.

GODELJUB. Stvrzuješ-li.

GERO (*podá jemu a ostatním ruku*). Slibuju a stvrzuju, že stane se, jak žádáte.

ROTHULF. A ostatní ať to slyší. Mně však by neuvěřili.

GERO. Ani mně. Kdo z vás –

DRAŽKO. Půjdu jim oznámit –

GERO. A pozvat je ve jméno mé, aby byli našimi hostmi jako vy.

ROTHULF. A na dobrou vůli s námi připili.

DRAŽKO (*ochotně, potěšen*). Host je svatý svému hostiteli. Naši bratři mohou vstoupit v tyto síně směle a s důvěrou. (*K Rothulfovi.*) Dovedeš mne, hrabě.

ROTHULF. Pojďme. (*Odejde v levo v pozadí.*)

DRAŽKO (*s ním*).

Výstup 16.

PŘEDEŠLÍ bez DRAŽKA a ROTHULFA, SLUHA.

STOJHNĚV. Kam odjel Tugomír?

GERO. Dal jsem mu bránu otevřít, však kam se

obrátil, té chvíle nevím. K vám do Braniboru jistě ne.

STOJHNĚV. A Želibor. Rád bych s ním promluvil.

GERO (*ukáždě na večeradlo*). Sem přijde ke kvasu. Tam u veselí s ním si promluvíte. Však aby neprodléval – (*Kyne do večeradla, odkudž vystoupí*)

SLUHA.

GERO (*k sluhovi*). Jdi a řekni kněžici Želiboru, aby sem záhy přišel.

SLUHA (*na levo pozadím*).

GERO. A teď již vstupme. Je čas, abyste se posilnili po daleké jízdě. (*Otevře dveře.*)

STOJHNĚV (*u dveří*). Stýskat se nám nebude. Hle, pištcí, a tu harfa – Kvas bude veselý (*vstoupí*).

GODELJUB (*u prahu vážně*). Želet snad nebudeme.

GERO (*přemáhaje vzrušení*). Ne, ó jistě ne. Bude pokoj, bohdá, pokoj. Pojdme.

GODELJUB (*vstoupí*).

GERO (*za ním u prahu se zastaví, plaše se zpět rozhlédne, pokřikuje se a vystoupí*).

(*Okamžik jeviště prázdné.*

Z večeradla se ozvou flétny a housle.)

Výstup 17.

IMMA.

IMMA (*vběhne chvatně z leva z pozadí před sloupení. Okamžik naslouchá patrně vzrušená, pak vběhne dveřmi v levo v popředí, hned se však vrátí a zmizí ve dveřích vedoucích do chodby ku kapli*).

ROTHULF, DRAŽKO, THIETMAR, SLOVANŠTÍ KNÍŽATA
a STAROSTOVÉ RODŮ, pak GERO.

ROTHULF. Hle, knížata s markrabím už odešli do
večeřadla.

DRAŽKO (*k Slovanům*). Kněz Čedrag zbytečně se
strachoval. Vše, co nás nejvíc tíží, je srovnáno; máme,
ještě jednou pravím u toho zde prahu, máme slovo,
svatý slib; o vše ostatní se už snadno dohodneme.
Vstupme s důvěrou. Jsme hosty a jako host je svatý,
hřích je nemít upřímného srdce k hostiteli.

GERO (*vystoupí*). Vítejte! (*Podá Dražkovi ruku.*)
Vítám tebe, ctý kníže, vítám vás všechny. Vstupte do
síně, kdež pokoj zjednáme a kdež v dobrou vůli ve-
jdeme a pohárem ji posvětime.

(Živé hnutí mezi Slovany, když vstoupil.)

PRVNÍ STAROSTA } (*tlumeně*). Gero!
DRUHÝ STAROSTA } To on!

TŘETÍ STAROSTA. Markrabí!

DRAŽKO. Dobrou vůli také neseme a mír si přejeme.

GERO. Povedu vás (*vezme Dražka za ruku*). Pojd',
kníže ctihodný (*vejde do večeřadla*).

DRAŽKO (*s ním*).

(Ostatní za nimi. Za toho vstupování)

PRVNÍ STAROSTA (*nahlédne do síně*). Jak slavně je
vše připraveno! (*Vstoupí.*)

DRUHÝ. A již veselo. (*K jinému.*) Pojd. (*Vstoupí.*)

TŘETÍ STAROSTA (*k zadnějším*). Všimli jste si, nikde ani žoldnéře (*vstoupí s posledními*).

THIETMAR (*jenž přišel v plášti, odloží jej a zůstane stranou*).

ROTHULF (*k Thietmarovi*). Tam ve Slovanech velebil jsi jejich kvasy. Ale tady bude jinačí. Na ten nezapomeň! (*Za Slovary, kteří už všichni vstoupili.*) Důvěřiví, hloupí pohané. Co s nimi jiného. Pojd. (*Vstoupí.*)

THIETMAR (*s ním*).

(*Dveře se zavrou.*)

Šum, pak se ozve zase hudba, flétny a housle.)

Výstup 19.

IRMINGERD, IMMA.

IRMINGERD (*vyrazí, stane na schůdkách*). Rychle, dříve nežli teta s otcem Wulfharim za námi přichvátají. Tys šeptala, že neprchl.

IMMA. Ne. Nechce věřit a že musí mluvit s krajany.

IRMINGERD. Ó bože! Přijde sem. Mně nechce věřit! (*Oblédne se plaše do zadu, do dveří.*)

IMMA. A to ještě: Když jsem prve sem spěchala, zahlédla jsem Meziborské.

IRMINGERD. Kde!

IMMA. V nádvoří a jiní čekali tu (*ukáže na levo*) a jeden na mne, hrůza z něho šla: Pozor na suknicí, ať si jí v krvi neumácháš.

IRMINGERD. Ježíši Kriste a on přijde sem! (*Na-*

chýlí se do chodby.) Mně se zdá, že jde otec Wulfhari.

IMMA (*nablédla s ní*). Ne, nikdo.

IRMINGERD. A Želibor – kdybych s ním promluvila – Já s ním musím mluvit, musím, já sama. Immo, pro bůh, Immo, zůstaň tu; ne, běž chodbou ke kapli a zadrž je, oni už jdou za námi, zadrž je, a z chodby jich hned nepouštěj, řekni, co chceš, že stůňu, že jsem v komoře – Jdi, jdi –

IMMA (*ve straších*). A co ty!

IRMINGERD. Zadržím ho, musím. Ale jdi, už jdi!
(*Skoro strčí Immu do dveří na chodbu.*)

Výstup 20.

IRMINGERD, pak ŽELIBOR.

IRMINGERD (*sběhne se schůdků, okamžik se rozhlíží, naslouchá, pak kvapí na levo. Z večeradla veselý šum, oblas připitků*).

ŽELIBOR (*vystoupí z leva z pozadí*).

IRMINGERD (*temně vykřikne*). Ty jdeš! Proč jsi nevěřil.

ŽELIBOR. Tys mně opravdu vzkázala?

IRMINGERD. Teď jdu tě sama varovat, zadržet. O věř a prchni, prchni!

ŽELIBOR. Musím mluvit s krajany, aby se s Gerem nesmlouvali.

IRMINGERD. Už je pozdě. Už se nezachrání.

ŽELIBOR. Co! O jejich život jde!

IRMINGERD. I o tvůj. Prchni, pro bůh poslechni.

ZELIBOR. Proto je pozvali! A hosty mordovat? O hrůzo! O hanba! (*Chce ke dveřím v pravo v popředí.*) Zkřiknu na ně.

IRMINGERD (*jej zadrží*). Mlč! Ani slova! Nezachrániš jich a sebe zabiješ. Z nich nikdo nezbude –

ZELIBOR. Nikdo! Ah, rázem chce Gero – a tak – o hodech – O peklo! (*Ze šumu ozve se barfa.*)

IRMINGERD. Meziborští číhají –

ZELIBOR. Ta zběh! Tak na ně – (*ndhle*). A proč ty – co mně – To je mámení. Abych prchl, aby vaši mohli říci krajanům, že jsem se shodl se strýcem –

IRMINGERD. Ne, pro věčný bůh, ne. Chci tě jen zachránit, věř, jen zachránit, jako – že tě – miluju!

ZELIBOR. Irmingerd!

IRMINGERD. Mlč, nic – tudy jdi (*ukáže na dveře na levo v popředí*), mou komorou, po schůdkách dolů k věži, odtud k brance, teď tam nikdo není, odstrč závoru.

ZELIBOR. A není možná jich (*ukazuje k večeřadlu*) zachránit?

IRMINGERD. Ne, už jdi!

ZELIBOR. Irmingerd, zachrániš-li mne, budu bojovat, budu se mstit.

IRMINGERD. Třeba i mne zabij – ale jdi!

ZELIBOR (*chytne ji za ruce*). Jak jsme nešťastní! Bůh nedej, abys za mne trpěla! (*Odkvapí do jizby v levo v popředí.*)

IRMINGERD (*jako schvácen z hluboka oddechne*). Bůh mně buď milostiv!

Z večeřadla hluchnější šum.

Výstup 21.

IRMINGERD, pak ROTHULF, SLUHA, SIGIFRID.

SLUHA (*ze dveří v pravo popředí*).

ROTHULF (*za ním*). Ať ten Želibor už jde, že se ho krajané nemohou dočkat.

SLUHA (*odejde v levo v pozadí*).

ROTHULF (*spatří Irmingerdu*). Co tu děláš!

IRMINGERD. Otče, pamatuj na věčnost!

ROTHULF (*ostře*). Jdi!

SIGIFRID (*vyjde z večeřadla*). Kde je Želibor. Ah, Irmingerd! Ty snad o něm víš.

ROTHULF. Co jsi řekl?

SIGIFRID. Že mu vzkazuje a teď právě asi zas.

ROTHULF (*vytrhne dýku; na Irmingerdu*). Zabiju tě!

IRMINGERD. Zabij, alespoň neuzřím to peklo.

Výstup 22.

WULFHARI, HATHEBURCH, IMMA, PŘEDEŠLÍ.

HATHEBURCH (*vycházejí, na Immu*). Co nás zdržuješ. Ty lžeš!

WULFHARI. Hle, tu je Irmingerd.

HATHEBURCH. Není nemocná.

ROTHULF. Ale na mysli je zmámená.

IRMINGERD. Z té hrůzy, z krve nevinné, jež –

ROTHULF (*vpadne*). Pryč, pryč s ní!

IMMA (*vyděšená zmizí v chodbě ke kapli*).

HATHEBURCH (*béře Irmingerd*). Pojd.

WULFHARI. Zlý duch ji pokouší. Na modlení!

IRMINGERD (*nechce*). Otče, pamatuj na spásu duše své.

ROTHULF. Pryč s ní!

SIGIFRID (*rozčilen*). Tady nesmíš ostat! (*Vezme Irmingerdu z druhé strany a vede ji s Hatheburchem do chodby ke kapli.*)

IRMINGERD. Otče, měj s nimi slitování – otče – pama – (*zanikla na chodbě*).

WULFHARI (*u dveří*). Veliký ďábel přišel, aby nás navštívil. (*Zajde do chodby ke kapli.*)

Výstup 23.

GERO, ROTHULF, pak SLUHA.

ROTHULF (*hledí za dcerou zamračen, pak chce se vrátit do večeřadla; v tom z něho vyjde*)

GERO (*zardělý, s očima planoucíma, všecken vzrušený*). Kde jsi, co nejdeš, je už čas.

SLUHA (*přichvátá z leva, z pozadí*). Uprchl! Ten mladý Slovan uprchl!

GERO. Zrada!

ROTHULF (*zaražen*). Zrada. (*Pojednou.*) Ale běda zrádci, ať je kdo je!

GERO. Ale teď nejdříve ty tam! (*Ukáže na večeřadlo.*) Ty nejdřív. Je čas, začneme bez něho. Jdi, dej znamení.

ROTHULF. Mor je všechny (*odejde do večeřadla*).

Výstup 24.

GERO, pak DRAŽKO, MEZIBORŠTÍ.

GERO. Ať se nesplaší z té svaté důvěry – Tu mají. Hosté! Hosté! Ale pohané (*vytrhne meč, chytne jej za čepel rukojeti vzhůru*). To je kříž. Ten musí zvítězit. A zvítězí, ale jen krvavý!

(*Z večeřadla zazní roh.*)

Už! Žilou pouštět! Nečistou krev! (*Z večeřadla hluk, pustý křik, táhlé troubení ještě jednou.*)

GERO (*divoce*). Žilou pouštět, nejvyšší hlavy srážet! Dolů s nimi, dolů! (*Popadl levicí svícen, chvátá s ním k oknu, zamává světly po třikráte z okna a křičí.*) Na ně, sem, sem, na pohany! (*Vrátí se, postaví svícen. U dveří v pravo v popředí vnitř u samých dveří hluk, hřmot. Náhle se dvěře rozletí.*)

DRAŽKO (*pocuchaný, chce vyrazit z chumáče meziborských zbrojenců; shlédne markeraběte*). Gero – tak s hosty – ty –

GERO (*meč v ruce, v největším vzrušení*). Skolte ho!

DRAŽKO (*bodnut do zad, klesá*). Ta krev na tvou krev!

MEZIBORŠTÍ (*z leva z pozadí se přiženu*).

GERO (*ukazuje mečem k obojím dveřím*). Sem – a sem – Zabte je – Pojdte! (*Žene se do dveří.*) Zabte je všechny!

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Na hradě Braniboru. Prostora před dřevěným chrámem, jehož průčelí na levo. Ke vchodu zastřešenému rudou oponou vede několik schodů. Nad chrámem koš mohutného dubu. V pozadí prostřed dřevěná branka. Od ní v pravo, v levo roubená obruba. Za ní staré duby. Na pravo průčelí roubených stavení.

Výstup 1.

NÁKON, MILHOST.

NÁKON (*stařec bez brady, bílých knírů, o holí*). V tom něco je; v tuto dobu mohl kníže být už zase mezi námi.

MILHOST (*stařec bez vousů*). Už kolikátý den.

NÁKON. V tom něco je, snad cestou nehoda; na brodu třeba. Byly ty deště lijavé.

MILHOST. To ne, jak by na brodu! Spíš loupežníků rota –

NÁKON (*vpadne*). To teprve ne. Jen počítej; kníže, starostové rodů a silná družina. Jak by se na ně odvážili. Jáť věru nevím. Hle, Čedrag kněz.

Výstup 2.

ČEDRAG, PŘEDEŠLÍ.

MILHOST. Co kněžyně?

ČEDRAG (*statný muž, dlouhých vlasů, dlouhé brady v bílém obleku, s oštěpem v ruce vyjde ze stavení v pravo*). Už pláče úzkostí a strachem. Večer byla dlouho na

vysokém srubu, a jen se ráno rozbřeslo, stála již tam zas a vyhlížela do kraje.

NÁKON. V tom něco je. To jsem řekl, že snad na brodě je stihlo neštěstí.

MILHOST. Já zas míním, že snad loupežníci –

ČEDRAG. A já, že cestou nic jich nestihlo, nýbrž u Němců.

NÁKON. Jej! U Němců!

MILHOST. U Gera!

NÁKON. Že by bylo možná! Ten jeho hrabě přišel přátelsky a sliboval, že Gero chce mít s námi dobrý pokoj.

MILHOST. Tak sliboval a zaklínal se.

ČEDRAG. Sladce hudl a všichni důvěřiví, všichni hned jste uvěřili. Já varoval –

NÁKON. Uvidíme, jak je v Břežanech. Šel tam posel. Snad se tam naši stavili.

ČEDRAG. Však přinese-li posel, že nejsou tam, že i kníže Břežanů i všechna starešina se rovněž nevrátili –

NÁKON (*zaražen*). Ne!

MILHOST. Není možná.

ČEDRAG. Neznáte Gera, jeho tvrdé vůle a jak je krutý.

MILHOST. A co by mohl, co by našim udělal –

NÁKON. Třeba je všechny uvěznil, aby mohl hrozit, vynucovat.

ČEDRAG. To.

MILHOST. Ne, tolik knížat, tolik starších a všechny do želez – Ne, toho se neodváží.

NÁKON (*nejistě k Čedragovi*). Co dělat —

ČEDRAG. Na posla čekat, na nejhorší se připravit a bohy vzývat. (*Odchází do chrámu.*)

NÁKON. Ó by se Triglav smiloval!

Výstup 3.

PRIBIHNĚV, pak HOUFEC STODORANŮ,
PŘEDEŠLÍ.

PRIBIHNĚV (*chvatně*). Kde je kněz Čedrag?

ČEDRAG (*stanuv u opony chrámové*). Co je? (*Opře oštěp o stěnu vedle dveří.*)

PRIBIHNĚV. Do podhradí vjel právě kupec židovský Baruch bradatý, ten cestou slyšel, že za malachovským lesem táboří kolik set jízdných Němců, jak by čekali na valný houf a dál se chystali.

NÁKON. To je na cestě k nám!

ČEDRAG (*ptá se jako na jisto*). A Gerův je to lid?

PRIBIHNĚV. Baruch povídal, že je.

PRVNÍ STODORAN (*s několika jinými*). Slyšeli jste? Za malachovským lesem cizí, hrozný houf. Je prý to ta meziborská sběh.

DRUHÝ STODORAN. Ten krvavý pluk loupežníků.

ČEDRAG. Kde je ten žid?

TŘETÍ STODORAN. Chystá se hned dál. Nechce zůstat, zboží nevyložil; vaků ani neotevřel.

DRUHÝ STODORAN. To čije bouřku.

ČEDRAG. Ať ho zadrží a nepustí!

PRVNÍ STODORAN (*odejde v pravo*).

Výstup 4.

PRVNÍ POSEL, s ním HOUFEC STODORANŮ,
PŘEDEŠLÍ.

POSEL (*chvatně přijde a stane u stupňů chrámových*).
DRUHÝ STODORAN (*sblédnuv jej*). S poselstvím
je tu.

POSEL (*mluví k Čedragovi*). Jak jsi mne poslal, rovnou pospíchal jsem do Břežan.

ČEDRAG. Je-li tam kníže?

POSEL. Není a nikdo z našich.

ČEDRAG. Ani tam nebyl?

POSEL. Nebyl a kníže Břežanů se také dosud nevrátil a nikdo z jeho družiny. Proto je zmatek v Břežanech a jdou divné řeči.

ČEDRAG. Jdi a oznam kněžyni.

POSEL (*odejde do stavení v pravo*).

NÁKON (*k Čedragovi*). Už věřím, co jsi řekl. Žel, že asi máš pravdu.

ČEDRAG. Žel, že jistě. Proč jste nevěřili, když jsem bránil i vůlí boží. Gero, když vám sliboval, byl jako hedvábí, teď bude železný. (*K druhému Stodoranu.*) Spěš cestou k malachovskému lesu na výzvědy a (*ku třetímu Stodoranu*) ty s ním, jak mnoho je tam Němců, zda vytrhli a kam míří.

DRUHÝ STODORAN } (*odejdou v pravo*).
TŘETÍ STODORAN }

ČEDRAG (*k zástupu*). Jak vás ten Gero obloudil! A teď, ani nehrozí, hned udeří, hned vojsko na

vás posílá. Za vojskem přijdou kněží s křížem, za křížem okovy a otroctví.

Všichni zaraženi.

MILHOST. A kníže pryč i starší rodů –

ČEDRAG. Abyste byli bez hlavy, bez vůdců, to chce Gero, aby vás strachy porazil a zmátl.

Hlasy odporu a hněvu.

Výstup 5.

DRUHÝ POSEL S NĚKOLIKA STODORANY,
PŘEDEŠLÍ.

DRUHÝ POSEL. Jsem z Ukranů, mne posílají zeptat se –

ČEDRAG (*vpadne*). Zdaliž se náš kníže vrátil od Gera –

DRUHÝ POSEL. Již na tržišti jsem slyšel, že ne, že není o nich ani slechu.

ČEDRAG. Tak asi jako o vašem. Nevrátil se. A také nikdo z Břežanů, to jistě víme. Jsou všichni ještě u Gera na jeho hradě.

NÁKON. V zajetí. Tak uctil hosty.

ČEDRAG. Vězením a okovy.

Hlasy odporu a hněvu.

NÁKON. Tak nechati jich nesmíme.

HLASY. Ne! To ne!

MILHOST. Však kdo nás povede! A dříve snad dorazí sem meziborská sběh a houfy Gerovy.

(Bušení na vrátka; úžas v zástupu.)

ČEDRAG. Kdo se opovažuje!

HLAS ŽELIBORŮV. Otevřte! *(Bušení.)*

ČEDRAG *(sestoupí k vrátkům.)* Kdo jsi opovážlivý, že svatou stezkou –

ŽELIBOR. Želibor, Božejův syn.

Vzrušení.

ČEDRAG *(ihned otevře).*

Výstup 6.

ŽELIBOR, PŘEDEŠLÍ.

ČEDRAG. Jak sem přicházíš a kudy!

ŽELIBOR *(na jehož obleku znáti, že měl svízelný útěk).*
Jsem na útěku, hledal jsem nejkratší cestu.

ČEDRAG. Odkud.

ŽELIBOR. Z Gerova hradu.

NÁKON. } Co neseš!

MILHOST. } Kde je kníže!

HLASY. } Co se stalo! Jsou u vězení?

ČEDRAG. Pojd a pověz *(vede Želibora na stupně před chrámem).*

ŽELIBOR. Ó žel, že smutné je mé poselství, že se k vám vracím se žalostnou novinou. Mne strýc Tugomír dal Němcům v zajetí, to víte. Já marně toužil

domů k vám, ne jako strýc po stolci knížecím, jenž býval mého rodu, nýbrž abych vstoupil s vámi do zbraně a vás varoval, ať nevěříte Gerovi.

ČEDRAG. Hle! A Želibor jej zná z blízka. Co spáchal Gero?

MILHOST. } Kde je kníže?

HLASY. } A starostové?

ČEDRAG. A kníže Břežanů a Ukranů a všichni ostatní. Jsou ve vězení, vid?

ŽELIBOR. Ne. Ale nevědí už o strašlivé zpronevěře, kterou na nich Gero spáchal.

ČEDRAG (*divoce*). Co!

(*V zástupu leknutí.*)

ŽELIBOR. Jsou mrtví. Zabili je všechny.

ČEDRAG. Lžeš!

HLASY. { Není možná!

HLASY. { Pomátl se.

HLASY. { Co blábolí!

DRUHÝ POSEL. I Godeljub, náš kníže?

ŽELIBOR. I Godeljub, váš, kníže, bratře Ukrane, i Dražko Břežanů tak jako náš Stojhněv i Čezpěňanů kníže, Dolenců i Moračanů, Sprevanů, Chyžanů, všech, všech našich plemen lutických, jestliže všichni přišli, jak je na hradě čekali.

NÁKON. Ba že přišli.

ŽELIBOR. To tedy mrtví jsou a všichni, kdož s nimi překročili Gerův práh –

Bouře hněvu, hlasy hrůzy.

ČEDRAG. Jak bylo možná, že tolik jich se dalo.

MILHOST. Jak bylo možná!

ŽELIBOR. Byl u vás Gerův bratranec, ten Rothulf divoký, jenž záští k nám je roven Gerovi. Vy jste ho přijali –

NÁKON. My sklonili jsme obličej a ctili hosta.

ŽELIBOR. Vy jste jej hostili a nad číší, když jste mu připíjeli, prosili jste jistě bohy jemu o požehnání.

MILHOST. Jak sluší hosta ctít.

ŽELIBOR. Tak vy. A on pak zavedl vám vaše knížata a rodů starosty po vůli Gerově do lesklé pasti na Gerův hrad, do večeradla k stolu hojně připravenému, kdež víno teklo a hudci hráli, a tam, když naši v slepé důvěře se veselili – oh – hrůza vzpomínat!

ČEDRAG. Mluv!

HLASY. Mluv! Mluv!

ŽELIBOR. Gero si povolal na hrad Meziborské a ti přepadli je –

ČEDRAG. Slyšíte-li, Meziborské!

ŽELIBOR. A ti loupežníci bili, zabíjeli!

Bouře hněvu i žalu. V to pak

HLASY. Ticho! Slyšte dál!

ŽELIBOR. Boje nebylo. Naši jako hosté vešli bez zbraně a ti vlci krvaví je snadno trhali. Nad hostiným stolem je zabíjeli jako stádo na porážce. Tak zhynul Stojhněv náš, tak starý Dražko i Godeljub a všichni –

NÁKON. Perun do Gera!

MILHOST. { Katan krvavý!
HLASY. { O hrůza!
 { By zčernal za živa!

ČEDRAG. Co se dělo dál?

ZELIBOR. To nevím; já uprchl –

ČEDRAG. Jak že jsi mohl!

ZELIBOR. Já s nimi nevešel do večeřadla; dobrá duše mně dala znamení.

ČEDRAG. Zes našich nevaroval a žes –

ZELIBOR. Nebylo možná. Já už šel mezi ně, když byli v té síni a již se veselili, já kráčel také do záhuby nevěda. Než u samého prahu zastaven můj krok –

ČEDRAG. Kdo tě zastavil?

ZELIBOR (*rychle*). Dívka dobrá, jež mne znala ze zajetí. Ta se nade mnou slitovala. Já teprve v tu chvíli jsem se dověděl, co je nachystáno a kdybych byl i do večeřadla vykřikl, že běží o hrdlo, zhynuli by přece všichni a já s nimi. Tak jsem se spasil útekem, abych mohl v čas vás varovat a mstít se s vámi.

ČEDRAG. A strýc Tugomír – Byl na hradě?

ZELIBOR. Byl.

ČEDRAG. Při těch hodech?

ZELIBOR. Ne, před těmi odejel z hradu.

ČEDRAG. Kam?

ZELIBOR. To nevím. Snad se tam už opět vrátil. Víc říci nemohu. Já od prahu té síně krvavé jsem prchal celou noc, rozlícen hněvem a hrůzou hnán; já slyšel pořád harfy hlas, jenž z večeřadla zvučel v strašlivou tu chvíli. Jak hrozný posměšek mi zněl a páli!

na srdci. Oh, to byla noc! A stíhali mne, tu noc i za dne, sám hrabě Rothulf; zahlédl jsem jej ze své skrýše. Pak v noci zas dál, hložím, bahnem, abych v čas vám tu hrůzu pověděl.

CEDRAG. Za malachovským lesem prý už Gerův houf –

ZELIBOR. Už! Oh, Gero jen dal ránu, až se nám v očích setmělo, a hned druhou chystá, nežli byste se vzpamatovali. Novou hrůzou chce vás omráčit. Komu z vás nebouří se krev nad takovou ohavností? K přátelskému hodu šli –

HLASY. } To! to!
 } Hosty byli!

ZELIBOR. Ve svaté důvěře vkročili a za to vystříkala jejich krev, až plovla v ní podlaha markrabova večeradla. Padli, zbiti všichni, mladí, staří, Stojhněv, Dražko, všichni a není v Luticích plemene, jež by nebylo teď bez hlavy a bez vůdců.

Výkřiky hněvu.

ZELIBOR (*k jednomu, jenž stírá slzy*). Ty pláčeš? Teď, když každý má sáhnout po meči?

CEDRAG. Čas je pomsty!

ZELIBOR. Čas je boje! Nejen padlé mstít, ale o život a vlastní svobodu zápasit. Gero zbil nám napřed knížata, teď nás chce zahubit. A vzpomeňte, co jste již platit musili, co tisíc hřiven, jemu, jeho hrabatům a jaké desátky! Což teprve teď bude vám ukládat, jaké platy, jaké roboty! Tak tiskl vás a jděte za Havolu,

za Pěnu, za Sprevu, kamkoliv se obrátíte v Slova-
nech, všude stejné násilí. A utéci se není kam, leda
bydlet na moři jako mnozí z Bodrců a loupit Dány a
lodě kupecké. Otroctví nás čeká v naší vlastní zemi
a pak vyhlazení, neboť Gero, věřte, prohlédněte,
chystá boj do vyhubení. Ten ví, co chce, za jistým
cílem jde a všichni s ním i hrabata i kněží. Přišla
chvilka velikého boje. Srazit se musíme a spolčit.
(*K druhému poslu.*) Ty, bratře Ukrane, spěš domů a vy-
řiď, cos viděl, slyšel a vaši nechť se ihned k boji hotoví
a všem v sousedství to oznámí, ať zvědí strašnou
jistotu, ať se ihned vypraví, ať co nejrychleji přitáhnou
k Postupimi. (*K Čedragovi.*) Jsi téhož mínění o tom
místě?

ČEDRAG. Jsem. (*K druhému poslu.*) Spěš!

DRUHÝ. Od hranic budu křičet po všem plemeni,
ať kde kdo chvátá do pole. (*Odejde rychle v pravo.*)

ČEDRAG. Ty, Hněvoši, jeď k Sprevanům a poslu
z Břežan řekněte, ať rovnou jede domů s tou novinou.

ŽELIBOR. Ať všude ihned pošlou válečný meč ple-
menem a vzkážou sousedům.

HNĚVOŠ (*odejde v pravo*).

ŽELIBOR (*k Čedragovi*). A naším plemenem ať jde
meč nejprve a hned. My první vytrhneme do pole
a (*k zástupu*) budeme poslední, kteří se z něho vrátí.

ČEDRAG. Dnes bez vůle knížete a rady starších
vynesu meč sám. Je v tom vůle bohů. (*Odejde do
chrámu*).

NÁKON. Meč! Ať jde meč!

HLASY. }
MILHOST. } Meč!

MILHOST. Pomstít knížete.

PRIBIHŇEV. A všechny ubité!

HLASY. Už jde! Už jej nese!

ČEDRAG (*se vrací s mečem, odevzdá jej mladému Stodoranu v zástupu*). Pospěš s ním, jak káže starý řád.

MLADÝ STODORAN. Už jdu. Však po vůdci se budou ptát, kdo nás povede.

ZELIBOR. Já! Já! V tuto chvíli se vám nabízím. Stojhněv nezanechal vám dědice a já nejsem bez práva. Jsem jeho rodu. Můj otec od Němců byl hrozně umučen pro vaši svobodu, to víte, a já od nich vězněn, co jsem zkusil příkoří! Chci bojovat tak jako otec můj a mstít to hrozné ukrutenství Gerovo.

HLASY. Veď nás!

ČEDRAG. Tím vším má práva dost, však nejvíc tím, že chce boj s Gerem. A boj chtějí bohové. Přijmete jej!

NÁKON. } Ať nás vede!

MILHOST. } Buď naším knížetem!

HLASY. Veď nás! Do boje! Na Gera!

ČEDRAG (*vezme oštěp, odevzdá jej Zeliborovi*). Veď všechen Stodoranů lid. Triglav a věční bohové nechť tobě i nám žehnají.

ZELIBOR (*k poslu s mečem*). Teď víš, kdo povede voj. Spěš, leť s mečem a volej vzhůru po všech rodech.

MLADÝ STODORAN (*odkvapí v pravo, nesa meč brotem vzhůru*).

ZELIBOR (*k zdstupu*). Život, všechno za vás dám. Však jedno chci a jedno ještě slyšte. Vy jste šli proti Němcům vždycky různě a oni, ať Sas ať Bavor, Šváb proti nám vždy v jednom šiku. U nás jen různivost, u nich jen hodnota. Tak jak jsou, vítězí, tak jak jsme my – oh – Běda, nebudeme-li jako oni, tvrdí a svorní.

ČEDRAG. Dnes všichni Lutici budeme za jedno.

ZELIBOR. Však ještě jiní bojují té chvíle proti Němcům. Bodrci už porazili markrabí Hika.

NÁKON. Co na ně vzpomíná!

MILHOST. } Bodrci!

HLASY. } Co chce s Bodrci!

ZELIBOR. Horšíte se, že je jmenuju. Ale stejné krve jsou, stejný mají boj a jediného nepřítele, jako my. Jde o ně jako o nás. Vy máte k nim nechuť; ale tu ať zášť Němců k nám všem spálí, tu i starou naši zlost k Bodrcům. Ta zášť Němců ať srazí v jedno Bodrce i nás.

HLASY. Je-li možná!

NÁKON. Nebudou chtít.

MILHOST. Aby naši ruku odmítli a nás ponížili!

ZELIBOR. Ne, dnes jistě ne, dnes s námi půjdou, a vy podejte jim ruku pro pomstu nevinné té krve, pro ty, jež Gero ubil, pro zkázu, kterou všem nám chystá. Slyš, kněže Čedragu!

ČEDRAG. Bodrci jsou pyšný rod a chtějí jenom panovat i ze stolce i z chrámu. Však dnes snad jiní budou. A boj proti Němcům šťastně začali a tím jsou

s námi proti Gerovi. A kdo proti Gerovi, je náš přítel. Ať zatím usne starý hněv!

ZELIBOR. Buď pozdraven! V tom slově tvém je požehnání našemu zápasu.

Výstup 7.

TUGOMÍR, NĚKOLIK STODORANŮ, PŘEDEŠLÍ.

TUGOMÍR (*obklopen Stodorany přijde z prava*).

JEDEN ZE STODORANŮ. Vedeme Tugomíra.

NÁKON.

MILHOST. } Tugomír!

HLASY. }

CEDRAG (*k Zeliboru*). Strýc!

ZELIBOR. Jdeš ve jméno Němců?

TUGOMÍR. Ne, ve jméno Němců ne, ani ve jméno svého práva, jak bych mohl.

CEDRAG. Jakého práva! Kdo s Gerem je, ten nemá u nás práva žádného.

TUGOMÍR. Že s Gerem jsem – Kdo ti to řek' – Tu ten nehodný bratrovec.

ZELIBOR. To všichni dávno vědí. Od Gera přicházíš. Zapři to, můžeš-li.

TUGOMÍR. Nezapru, je to pravda. Však tys tam také byl.

ZELIBOR. Jen vůlí tvou a Němců násilím. Tys mne jim vydal, tys jejich přítel.

TUGOMÍR. Tak jsi tu o mně mluvil a uvěřili ti. Ale jak budeš mluvit dál, až já se otážu.

CEDRAG. Od Gera jdeš, u Gera byls i dřív.

TUGOMÍR. Byl, když křivda se mi děla tu ve vlastním rodu, když Stojhněv vzal mně dědictví.

CEDRAG. Měl na ně větší právo.

TUGOMÍR. Tak myslíš ty. Než buďsi; já myslil, že je právo mé a proto jsem hledal pomoc, kde jsem moh'. Žel, že jsem musil k cizím.

CEDRAG. Teď přišels, mysle, že je tvá chvíle.

NÁKON. My již máme knížete.

MILHOST. Želibor nás povede.

TUGOMÍR. Však kam a do čeho!

CEDRAG. Kdes byl o tom vraždění.

TUGOMÍR. Snad že jsem při něm pomáhal, namluvil vám můj milý bratrovec.

ŽELIBOR. Já pravdu řekl.

CEDRAG. Tys z Gerova hradu odjel před samým vražděním.

TUGOMÍR. Však proč? Já nechtěl Gerovi být pomocen.

ŽELIBOR. Tys věděl o těch úkladech a nic neřekl!

HLASY. { Zrádce!
Co s ním, jaká řeč!
Zabte ho!

TUGOMÍR (*k Cedragovi*). Ať mně dají domluvit, aspoň tolik svobody v mém domově mi přej!

CEDRAG (*kyne zástupu, jenž se utíší*).

TUGOMÍR. Já teprve v poslední chvíli jsem zvěděl o té hrůze, kterou Gero chystal. Mně nadhodil, že také pro mne bude, že dojdou toho, oč jsem marně zá-

pasil. Však za tu oběť strašlivou! Mne hrůza obešla, krev se mi bouřila – Než sám jsem byl a nemohl mu zabránit. Chtěl jsem pomoci, ale jak – Co dělat – Já bohy v srdci vzýval –

ZELIBOR (*trhne sebou*). Ty a bohy! .

TUGOMÍR. Měl jsem tam zůstat a dívat se? Kdo z vás by to učinil! A kdybych byl i zůstal na hradě, bych i nehnul prstem, nepřisvědčil oka mžiknutím a do nejtmavšího sklepení se uschoval, přec by byla vina padla na mne, že jsem pomáhal. Já ujel k vůli sobě a také, abych aspoň varoval. Chtěl jsem vstříc našim, kteří se k hradu blížili. Bodal jsem koně, abych dojel jich co nejdál před hradem, aby se mohli navrátit. Však Rothulf hrabě, znáte jej, byl u vás, a tu Zelibor jej také zná a dobře, sjel s cesty na stezku mezi blata po hatích, a také jsem, ó žel, minul krajany. Soumrak byl a večer pak – Co se tam stalo, to už víte.

ČEDRAG. A ty –

TUGOMÍR. Chtěl jsem tajně zpátky ke hradu, abych přezvěděl. Zatím se však Gero rozmyslil a dal mne stíhati. Do dvou z těch honců jsem najel.

ZELIBOR. Proč by tě Gero stíhal!

TUGOMÍR. Že jsem nezůstal na hradě jako ty. (*Pokračuje u vypravování.*) Než ubránil jsem se těm Gerovým; ránu však si z toho odnáším. (*Ukáže zavázanou levici.*) Ubránil jsem se a prchal, letěl jsem, abych nabídl vám meč. V tu chvíli strašlivou již zapomeňte na to, co bývalo. Snad bloudil jsem – Já si

trpce vyčítám a kají se, že jsem s tím netvorem na čas byl a hledal pomoc u něho. Zapomeňte tak jako já jsem zapomněl na všechno příkoří i na své právo. Já nehlásím se o stolec, já nechci berly knížecí, již vzal mně nebožtík Stojhněv. Já přišel, abych s vámi pomstil jeho smrt a všech, kteří s ním tam zhynuli.

NÁKON. Teď slušně mluví.

MILHOST. Věru, změnil se.

ČEDRAG. Jenom skutkům uvěříme.

TUGOMÍR. Ty užfíte, neb blízký boj. Já do houfu se jako každý přiřadím a budu poslušen i mladého tu knížete, však zodpoví-li teď, nač se ho otážu, bych zvěděl, zaslouží-li víry.

ZELIBOR. Reč jeho je klamná. Skutkem vás přesvědčím.

TUGOMÍR. Snad se těch otázek nebojíš? (*K zástupu.*) Já mluvím bez kliček, jen ať on také mluví ryzí, čistou pravdu.

NÁKON. Proč by se neměl tázat?

MILHOST. Ať mu Želibor odpoví.

HLASY. Ať odpoví! Mluv!

ZELIBOR. Ať mluví!

TUGOMÍR. Nejprve se ptám: Proč nechal Gero tebe na živu, když věděl, že jsi jeho nepřítel.

ZELIBOR. To jsem už řekl.

ČEDRAG. Želibor byl také na smrt odsouzen, však uprchl.

TUGOMÍR. Jak bylo možná uprchnout, když –

ČEDRAG (*vpadne*). Jakás dívka se nad ním slitovala.

TUGOMÍR. Dívka Němkyně. Však proč a která. Kdo byla, neřekl?

NÁKON. | To neřekl!

HLASY. | Ne, to neřekl.

MILHOST. Nejmenoval ji.

ŽELIBOR. Co záleží na cizím jménu. Záleží-li však, proč bych ji nejmenoval?

TUGOMÍR. Já ti to jméno povím sám: Irmingerd, dcera Rothulfova. (*K Čedragu a zástupu.*) Hraběte Rothulfa dcera! Toho Rothulfa dcera –

ČEDRAG (*prudce vpadne*). Je-li pravda! (*K Želiboru.*) Mluv!

NÁKON. Dcera toho krvavého vlka!

HLASY. Toho dcera!

ČEDRAG. Co mlčíš? Je-li pravda –

ŽELIBOR. Je to pravda. Dívka ta mne varovala.

HLASY. { Slyšíte?

HLASY. { Doznává.

NÁKON. Rothulfova dcera!

TUGOMÍR. Však proč tě varovala!

ŽELIBOR (*k Čedragu a zástupu*). Srdcem se mi naklonila, však o tom zvěděl jsem až oné chvíle. Snad byste proto, že se ta dívka slitovala –

TUGOMÍR. Ne, nejednala z outřpnosti. Ale je mu zaslíbená, slíbili mu ji za ženu, hrabě Rothulf –

Obecné vzrušení.

HLASY. { Slyšte!
 { A zač!
 { Není možná!

ZELIBOR. To lež, to hrozná lež!

ČEDRAG (*prudce k Tugomíru*). To není možná!

TUGOMÍR. O, hroznější jest ještě možná. Neuprchl varován, nýbrž s jejich vědomím a s jejich vůlí přišel sem. Gero, Rothulf jej sem vyslali, aby vás pod jeho připravil. Bouří vás a všechna plemena –

NÁKON. O Bodrcích také mluvil!

TUGOMÍR (*žasna*). O Bodrcích! Chce snad s nimi. To všechno, aby vás zmátl, aby vás Němcům zavedl. Což mu je po vás, on jen vládu chce.

ZELIBOR. Nechci!

TUGOMÍR. I Bodrcům by vás vydal, ať vám vládnou.

ZELIBOR. Rozumějte mu, té jeho řeči plné jedu. V ní každé slovo zrada je, neb rozbíjí přinesl a podkopává naši sílu. Rozdrobit nás chce, abyste oslábli, aby vás Gero snáze přemohl. A mne nařkl, on, bratr mého otce, on vlastní strýc, tak mne obvinil! Mně hrabě dceru neslibil, lež je o tom manželství –

ČEDRAG. A je nemožné. Ta dívka je křesťanka.

TUGOMÍR (*s úsměškem*). To-li je překážka? Či vy nevíte? Želibor i v tom jest jejich, a jako oni žehná se křížem a zpívá Kyrie eleison. Křesťan je a ten chce chránit vaši svatyni?

ČEDRAG (*na Tugomíra prudce*). Co mluvíš. (*K Želiboru*.) Řekni mu, že lže, že lže. Ty že bys byl křesťan? Ty?

ZELIBOR (*vdáhd*). Jsem, tak jako strýc je.

Pohnutí, velké vzrušení.

TUGOMÍR. Já? Já oběť zapálím, jestliže vlast zba-
vím tebe. (*K zastupu.*) Křesťan je! V zajetí se převrátil
a zapřel víru našich otců.

ZELIBOR. Ne Němcům k vůli, ne pro spolek s nimi.
Já sám jsem přišel k poznání.

HLASY. { Křesťan je!
 { Přiznává se!
 { Zrádce!

NÁKON. Pak je všechno možná.

ZELIBOR. Poslyšte mne, dejte mně promluvit jako
jej (*ukáže na Tugomíra*) jste vyslechli.

HLASY. Němec! Němec!

ZELIBOR. Proto jsem Němec, že jsem křesťan?

ČEDRAG. Křesťanství je vláda Němců.

NÁKON. Podrobit se příkazům křesťanství je platit
velké platy a konat roboty.

ZELIBOR. Je pravda, je, že Sasové myslí víc na to,
jak by poplatek vybrali, nežli aby pravou, čistou víru
ukázali. Je pravda, že jim nejde o duše spasení, neb
nejdou ničeho jiného žádostiví nežli vlády a desátek.
Ale ta jejich násilí nejsou v křesťanství, neb ten,
v jehož jménu na vás přitáhli, Ježíš Kristus, ten
láska jest.

ČEDRAG. Už jsi i jejich kazatelem! A tu na prahu
svatyně!

NÁKON. Už se snad odváží i na našeho boha!

HLASY. Křesťan! Němec!

ZELIBOR. Drahomíř, má teta, v Češích dala se také pokřtít. A Čechové i Zličané jsou křesťané, kníže Čechů Boleslav je křesťan a jak tepe Němce!

CEDRAG. Češi křesťané. Jsou. Za to biskup z Němec jim tam poroučí a kněží Němci mají u nich mocné slovo. Pro křesťanství se plichtí s cizími a budou ještě víc a dál, až Němec bez meče, křížem jen a latinou je zmůže, zemdlí a ve svou službu uková.

ZELIBOR. Ne, Češi se novou věrou posílili. A již také Poláci začínají –

CEDRAG (*vpadne popuzen*). Dost toho velebení. Jak tu můžeš stát na prahu svatyně –

HLASY. Dolů! Pryč! Dolů s Němcem! Zrádce je!

ZELIBOR. Zrádce, já zrádce! Nuž spoutejte mne a hlídejte, ale i Tugomíra, ať vše se jasně ukáže. A při tom žádám vás, nezapomeňte na Gera a že Hiko markrabí je od Bodrců zničen. Pošlete k nim, té chvíle volám, prosím –

TUGOMÍR. I teď vás zavádí!

ZELIBOR. Tys zradil Němcům vlast a teď jsi zapřel také svého boha. Pro svou tužbu maříš svatý boj.

TUGOMÍR (*k zástupu*). To mluví on, jenž přijal ihned knížectví a při tom na vás Gera vede, jeho meziborskou zvěř –

ZELIBOR. To ještě! (*Chce se vrhnout na Tugomíra.*)
To ty sám –

PRIBIHNĚV (*a jiní je zadržují*).

Výstup 8.

DRUHÝ STODORAN, PŘEDEŠLÍ.

DRUHÝ STODORAN (*přichvátá, mluví k Cedragu*). Vyslal jsi nás k Malachovu lesu. Jen kus jsme s Ljubým ujeli a již potkali jsme lid, jenž utíkal z těch stran; že meziborská zběh sem táhne i Gero sám, to volali. Hrůza padla na všechny, vše prchá sem a není nikoho, jenž by je zarazil a vedl proti nepříteli.

TUGOMÍR. Gero že už jde!

ČEDRAG. A my tu v takém rozbouření.

ZELIBOR. Kdo je způsobil!

TUGOMÍR. Nechte všeho a do pole!

NÁKON. Však kdo nás povede –

ZELIBOR. Kněže Cedragu, ty je veď!

MILHOST. Když se ti nepovedlo, chceš zkazit Tugomíru –

NÁKON (*vpadne*). Tugomír ať nás vede!

HLASY. Tugomír! Tugomír ať nás vede!

ZELIBOR. Slyšte, věřte, přišel vás zmásti.

HLASY. Tugomír! Ať nás vede Tugomír!

TUGOMÍR. Však jenom na tu chvíli nebezpečství.

ZELIBOR. A jak bude mít v rukou moc, víc ji nevydá, a běda vám! Gero mu táhne na pomoc, je s ním umluven.

TUGOMÍR (*k zástupu*). Hle, jak je smělý! Mám takto pohaněn –

ZELIBOR. Kněže Cedragu, učiňte se mnou, co chcete, vezměte mne, zabte mne, jen ty je veď! Já křesťan,

tebe prosím, buď vůdcem ty, neboť to je (*na Tugomíra*) zakoupený zrádce!

TUGOMÍR (*k zástupu*). Koho jste si zvolili –

NÁKON.

MILHOST. } Tebe! Tebe!

HLASY. }

TUGOMÍR. Mne! A posloucháte, jak mne tupí –
A kdo! Zeť Rothulfa hraběte, ženich jeho dcery,
křesťan –

PRIBIHŇEV. Němec.

HLASY (*prudce a bouřlivě*). Němec! Zrádce! U kri-
olša! Zabte ho!

TUGOMÍR. Buď po vašem! Do vězení s ním!

*Vrhnou se na Zelibora. Jedni jej odvádějí, druzí kolem
něho posměšně pokřikují: Zrádce! Němec! U kriolša!*
Kyrie eleison!

ZELIBOR. Kněže Čedragu! Pamatuj na Gera!

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

Dřevěná slň na hradě Braniboru. Na levo knížecí stolec, od něho v pravo, v levo nižší sedadla bez lenochu. Opodál stolce dubový stůl. Hlavní vchod v pozadí, vedlejší v pravo od diváka.

Výstup 1.

NÁKON, pak MILHOST.

NÁKON (*stojí zamyšlen před knížecím stolem a nespozoruje, když vstoupí hlavním vchodem*)

MILHOST (*jenž stane za Nákonem, a okamžik jej pozoruje*). Kdo tě, starý brachu, tady přimrazil?

NÁKON. Však kdybys hledě na ten stolec našich knížat, o něm všechno povážil, jak bývalo a jak je za našich dnů, zůstal bys tu také jako přikutý. Jak dávno tomu, co tu Stojhněv seděl. A co za ten krátký čas, oh, jaké změny!

MILHOST. Kdo tu teď po Stojhněvu zasedne – Cizinec, ten Gero.

NÁKON. Ne, zatím ne, až pak –

MILHOST. Kdy myslíš?

NÁKON. Zda nerozumíš jeho hře. Chce tento stolec, naši zem –

MILHOST. Ale také Tugomír; za to stal se sluhou Gerovým.

NÁKON. A nás všech zrádcem. Tak se přetvářet, tak s námi být a všechno na oko; a jak na nás hrůzu pustil, když Gero přitrlh hned před brány tak, jak měli smluveno.

MILHOST. A dobře vymyšleno, že v tom omráčení nikdo se neodvážil jim se postavit. Ruky obratem byl pánem hradu, města –

NÁKON. A pro koho! Pro Gera! A za to chce mzdu a na čas ji bude mít. Zdali mně rozumíš; na čas mu ji Gero dá, ohavnému zrádci. A zas už je křesťanem. A my zpozdilí, my mu tak věřili –

MILHOST. A Želibor nás varoval. Ten tu měl zasednout. (*Ukáže na stolec.*)

NÁKON. A my jej u samých stupňů odtud srazili!

MILHOST. Cos o něm slyšel dnes?

NÁKON. To, co včera. Sedí ve vězení pořád uko-
ván, tak jak mu Gero přitužil.

MILHOST. Nám všem také přituží. Na Tugomírův rozkaz dovedli mne sem násilím, abych pomoh' Gera „vítat“.

NÁKON. Tak i mne. Ó stáří nicotné, nejistého kroku! Ó že jsem nemohl s mladými muži vyrazit z města za knězem Čedragem, když ta šelma Gero pyšně vjížděl za hlaholu trub do města, když Tugomír vydav mu brány jej poníženě vítal a sem na hrad jej uváděl. Mít srdce plné zášti palčivé a při tom hnáty schvá-
cené a nemoci se zbraně chopit – oh, stáří prokleté!

MILHOST. Mně horko v očích i ještě teď, když si vzpomenu, jak Gero na nás hleděl se sedla a vedle něho ten Rothulf hrabě jak se s koně rozhlížel i s posměškem i s chutí šelmy krvavé, jak by si už vybíral, koho roztrhá. A Gero, viděls, tak si všecko jistí, že i ženské své si s sebou vzal.

NÁKON. Nejsou jeho, to toho Rothulfa, sestra snad a dcera.

MILHOST. Ta! Ah, ta zhubila Želibora; a chtěla jej zachránit. Oh, Želibor! Ve všem byl nevinný. Dnes, bratře, jasně vidím, že byt i křesťan, mohl nás vést. Jeť jeho láska k rodu jak oheň v plápolu, a jak je mlád, on viděl dál a jasněji.

Výstup 2.

TŘI STAŘÍ STODORANÉ. PŘEDEŠLÍ.

PRVNÍ STARÝ STODORAN. My sem musili násilou. Vy také?

DRUHÝ (*tajemně*). Mám zprávy o knězi Čedragovi.

Všichni k němu.

DRUHÝ. Můj vnuk se v noci vplížil do města, byl u mne, kněz Čedrag jej vyslal, aby vyzvěděl, jak tady je, zda přitáhly snad nové houfy na posilu Gerovi.

NÁKON. Co kněz Čedrag?

DRUHÝ. Rychle sbírá pole, naši se ze všech stran k němu hrnou. U Postupimi se spojí s Břežany a s ostatními, jak Želibor to, chudák připravil.

NÁKON. Co Bodrci?

DRUHÝ. Těch musili zatím nechat, není času.

NÁKON. O to by za Želibora nebylo.

DRUHÝ. Čedrag všechno vedl. Svatý praporec odtud z chrámu šťastně vynesl.

MILHOST. Mají tedy svatou stanicu!

NÁKON. Já kdysi pod ní také bojoval. A teď se tady mám klanět cizinci, jenž po nás šlape a dívat se na hanbu toho Tugomíra!

Venku troubení.

DRUHÝ STODORAN. To jsou Meziborští. Viděli jsme, jak se na nádvoří šikují.

MILHOST. Zás už do pole?

NÁKON. O ne, zatím pro bezpečnost Gerovi a pro strach nám, hradu a všem ve městě.

Výstup 3.

WULFHARI, DVA MLADÍ KNĚŽÍ, PŘEDEŠLÍ.

WULFHARI (*vyjde z prava*). Sem, bratří, na ten stůl vše dejte!

PRVNÍ KNĚŽ (*postaví tam dva svícny s hořícími svíčkami*).

DRUHÝ KNĚŽ (*postaví mezi ně bronzový kříž*).

WULFHARI (*postaví skřínku s ostatky u kříže*). Tak teď je připraveno. Půjdeme zas.

PRVNÍ KNĚŽ (*pohlédne na Slováky, na skřínku a kříž i na Wulfhara*).

WULFHARI (*postřehnou pohled*). Nic se, bratře, neboj ani o svatý kříž ani o svatých mučedníků ostatky. Ti tu (*na Slováky*) ďáblem podnícení by jindy z pekelné zášti všechno rozsekali. Teď zkrátli a neodvážej se. Za to my tu jejich modlu vyvlečeme z chrámu na provaze a potáhneme ji ležením a rozsekáme ji, ať

každý vidí, že to jen kus dříví a ne bůh, jenž by nás potrestal. Pak, bratři, tam, kde teď stojí té modly chrám, tam se povznese náš kostel a kde dosud žertvy pálili, tam budou hlaholit zbožné zpěvy kanovníků. Dnes vlastně klademe tu základní kámen k mateřskému kostelu. Chvalme Hospodina, bratři, neb on silný je. (*Odejde v pravo.*)

OBA KNĚŽÍ (*za ním*).

MILHOŠT. Tak kleslí jsme, že si troufá říci nám to do očí!

NÁKON. Tak kleslí jsme; zdali však necítíš v té potupě hořkou pravdu? Ten pop vidí všechno jasné před sebou, ví, co chce, jde za jistým cílem jako Gero a všichni s ním. Tak, jak to kněžic řekl. Ó Zelibor měl pravdu! A my, co my; různě se kolotáme v malicherném žárlení a v nesvornosti. A ještě se zrazujeme!

(*Hlahol trub.*) Už jdou!

Výstup 4.

GERO, ROTHULF, SIGIFRID, TUGOMÍR, WULFHARI, HATHEBURCH, IRMINGERD, THIETMAR, DVA MLADÍ KNĚŽÍ, NĚMEČTÍ RYTÍŘI. ZBROJNOŠI. DVA KOROUHEVNÍCI. NÁČELNÍK MEZIBORSKÝCH S NĚKOLIKA MEZIBORSKÝMI ŽOLDNĚŘI.

GERO (*z prava, v kroužkové brni stane u stolce*).

PRVNÍ KOROUHEVNÍK (*postaví se za stolec knížecí*).

DRUHÝ KOROUHEVNÍK (*opodál stolu*).

WULFHARI (*stane u sedadla v pravo od knížecího stolce*).

HATHEBURCH (*vedle Wulfhara*).

IRMINGERD (*bledá, jež vstoupivši pátravě se ohlédla po skupině Slovanů, stane vedle Hatheburchy*).

ROTHULF (*v brnění, ale bez přílby, v čapce stane od Gera na levo*).

SIGIFRID (*v brnění vedle Rothulfa*).

THIETMAR (*postaví se za Rothulfa*).

OSTATNÍ RYTÍŘI (*rovněž tak*).

TUGOMÍR (*bez brnění zůstane u stolu*).

NÁKON

MILHOST

STAŘÍ STODORANÉ

} *ve skupině v pozadí na levo od hlavního vchodu.*

NÁČELNÍK MEZIBORSKÝCH

STRÁŽ

} *u vedlejšího vchodu v pravo.*

GERO (*na stupni stolce rozhlédne se, mračně pohledí na Slovary, pak s výčitkou k Tugomírovi*). Tolik se jich sešlo mně na uvítanou?

TUGOMÍR (*sklopí oči*).

GERO (*k Slovanům*). Kdyby vám nohy sloužili a nebyli jste dýchaviční, jistě by vás ani tolik tu nestálo a houf toho odvážlivého kněze modloslužebníka byl by (*počítá zrakem, pak úsměšně*) zrovna o pět hrdin silnější. Děkujte bohu za svá léta a za svých plic bídný dech a nohou slabotu. Tam u toho kněze vašeho nebylo by vám zdrávo, jakož jemu bude dušno a všem, kdož s ním odtud prchli, kdo se k němu dá a nám se protiví. Zničím jej a všechny a ztrestám ukrutně. To je tak jisté, jako že jsme s boží pomocí

dorazili sem na Branibor, abychom ochránili právo věrného spojence.

TUGOMÍR. Díky tobě, vévodo, za všecku pomoc a ochranu. Jen v dobré vůli s vámi, v stínu vaší ochrany a moci lze nám žít; k vám lneme, neboť světlo nesete a obnovení života u svaté víře.

Hnutí ve Slovanech.

GERO. Tento stolec, jejž nyní zabírám ve svou moc, (*usedne*) tvůj bude, kníže Tugomíre.

VŠICHNI (*kterí stáli u sedadel, sednou*).

GERO. Přijmiž z rukou mých to léno,

DRUHÝ KOROUHEVNÍK (*přistoupí ke Gerovi*).

TUGOMÍR (*poklekně před Gerem, vloží své ruce mezi ruce Gerovi*).

GERO. — jež tobě odevzdávám a tímto jsem už odevzdal se všemi právy, svobodami a povinnostmi. Na znamení toho přijmi tuto korouhev (*vezme od druhého korouhevnicka korouhev a odevzdá ji Tugomírovi*).

TUGOMÍR. Přijímám.

GERO. Slibuješ-li věrnost vasalskou, že budeš konat jak je manův povinnost a skládat smluvené platy.

TUGOMÍR. Slibuji.

GERO. Cos právě slíbil, potvrď přísahou.

WULFHARI (*vezme skřínku s ostatky a drží ji Tugomírovi*).

TUGOMÍR (*kleče drží v levé ruce korouhev, položí tři prsty pravé na skřínku*). Na ostatcích svatých slavně

přísahám, že budu plnit, co jsem právě slíbil. (*Vstane, odevzdá korouhev druhému koroubevníkovi.*)

(*Hnutí ve Slovanech za tohoto obřadu.*)

WULFHARI (*zas usedne*).

GERO. Tak věrná oddanost buď odměněna. Ten však, který strojí nám ouklady a proti naší vládě bouřil a zbouřil plémě Luticů nehodný bratrovec, žel, tu věrného nám Tugomíra, buď potrestán, jak zasloužil a všem na výstrahu. (*Kyne.*)

DVA ZE STRÁŽE (*odejdou*).

IRMINGERD (*slyšíc o Zeliboru, obrátí ustrašené oči po Gerovi*).

GERO. Spravedlnost konati je těžké břemeno, bolestí však je, když nutno obrátit ji proti krvi příbuzné.

ROTHULF (*se obrátí po Irmingerdě*).

IRMINGERD (*sklopí oči*).

ROTHULF. Má krev se těžko prohřešila. S hanbou musím veřejně to vyznati a vyznávám. Má dcera Irmingerd zhřešila proti svaté naší víře, neboť naklonila srdce pohanu a z té slepé lásky pomohla mu na útěk. Tak hrubě uškodila vévodovi i nám všem v těžkém našem zápasu.

Výstup 1.

ZELIBOR, STRÁŽ, PŘEDEŠLÍ.

ZELIBOR (*vstoupí z prava stráží provázen*).

ROTHULF (*pohledem na něj pojat vztekem*). Hle, to

ten vlk, jenž v rouše křesťana nám mařil dílo. A toho pohana jsi zachránila ty!

IRMIRGEND (*mírně, ale pevně*). Křesťan je a byl nevinný. Já ho jen varovala, když jsi (*ku Gerovi*) tu hroznou hostinu –

HATHENBURCH (*tlumeně, přísně*). Mlč!

GERO. Dost! Co se opovažuješ! Tu ten (*na Želibora*) byl nejen proti nám, ale i proti vlastní krvi.

TUGOMÍR. Tak mne očernil!

NÁKON (*nemoha se zdržeti*). Ne, jen pravdu mluvil!

TUGOMÍR (*k Nákonovi broživě*). O tom ještě uslyšíš!

GERO (*k Tugomírovi*). Co by zasloužil tvůj bratrovce po vašem zákonu?

TUGOMÍR. Sud, prosím, sám. Jak rozhodneš a nalezneš –

GERO. Ať zákon mluví! Co bys vyřkl –

TUGOMÍR. Kdybych na to nemyslel, že syn to po mém bratru –

GERO. Tak.

TUGOMÍR. A jen na to, že je zrádce vlasti.

ŽELIBOR. To tys sám!

TUGOMÍR (*popíchnut tím, rychleji*). Na hrdle buď potrestán.

NÁKON. O bohové!

GERO. Vedle zásluhy mu usouzeno.

IRMINGERD (*třesoucí se prudce vstane*).

ŽELIBOR. Tu spravedlnost jsem očekával. Než tak-li chcete sloužit víře? Vy křesťané a jak jste nad křesťanstvím zhřešili!

GERO (*s úšklebkem*). Kazateli, snad mne ještě prokleješ!

ŽELIBOR. Kletby nic nezmohou, tak jako vzdychání a nářek jalový. Na vaši hrůzu jenom tvrdá vůle, síla –

GERO (*s úsměškem vpadne*). A moc; a tu máme my a proto umřeš! (*K Irmingerdě.*) To slyš! Proto jsme tě sem přivedli, abys uviděla padnout zbůjnou hlavu, kterou jsi všetečně chránila. Uchla ti všecka naděje.

IRMINGERD. To je násilí! Mé srdce volá, že to křivda krvavá, že toho nezasloužil on, jenž Krista přijal sám a rád. Slepý soud jste vydali, Želibor umře nevinně. Vévodo, o strýčku, pro boží smilování, ať se nesplní ten křivý rozsudek! Zadrž pro pokoj své duše, ať na tobě zas není souzeno! Což není dost toho strašlivého kvasu, což zkrvavené jeho stíny tebe neděsí?

GERO. Již ani slova!

IRMINGERD. Bůh tě vydá v trest, tebe i tvůj rod. A na smrt pamatuj!

GERO. V hlavě se jí popudilo!

ROTHULF (*sopťe*). Dáblem je posedlá. (*K Irmingerdě.*) Ve věčné vězení tě dám, v klášteře se budeš, bíd-ná, kát.

ŽELIBOR (*náhle postoupiv skloní koleno před Irmingerdou*). O panno andělská, odpusť, pro bůh odpusť, co pro mne trpíš a co ještě vytrpíš. Bůh dej ti srdce mír. Já na věčnost jdu posílen tvou láskou.

ROTHULF (*vyskočí*). Co se opovažuješ! (*Chce na Želibora.*)

SIGIFRID { (*přiskočí dříve nežli Rothulf, popadne Želibora za rameno*). Ty pse!

ZELIBOR { (*se po něm ožene se spoutanýma rukama*).

GERO. { Pryč s ním!

NÁKON. { (*vyráží proti Tugomírovi*). A ty chceš nám vládnout?

HATHEBURCH { (*k Irmingerdě*). Šlíš? Pojď!

Výstup 6.

TŘETÍ POSEL, PŘEDEŠLÍ.

TŘETÍ POSEL (*v ostruhách, hlavním vchodem*). Hrabě Oddo z předních stráží vzkazuje ti pane vévodo, že Slované táhnou sem, rovnou na Branibor.

GERO. Stodorané.

POSEL. I jiní.

ZELIBOR. Buď Bohu chvála.

POSEL. Kněz Čedrag všechny vede. Chtějí odtud vysvobodit zajatého kněžice. (*Ustoupí.*)

GERO (*k Želiboru s úsměškem*). Ten kněžic se jich nedočká a jejich pomoci. (*Ku strážci.*) Odvedte jej katu!

ZELIBOR. Však přece lehčí bude smrt.

NÁKON. O, Želibore, odpusť nám!

ZELIBOR. Je strašné vidět sám, když jiní nevidí neb vidět nechtějí. Kéž z toho ponížení se vám oči otevrou! (*Obrátí se.*) O Irmingerd! Buď s Bohem! (*Stráž jej odvede.*)

IRMINGERD (*omdlévá*).

HATHEBURCH. { Pro věčný bůh!

NÁKON { (*ke Slovanům*). Neopustíme ho!
(*Jde za Želiborem.*)

MILHOST. Půjdeme s ním!

SLOVANÉ (*chtějí odejít, stráž je zadržuje*).

GERO (*kyne*). Ať jdou mně s očí.

NÁKON { (*odejdou za Želiborem*

MILHOST A OSTATNÍ SLOVANÉ } (*hlavním vchodem*).

HATHEBURCH (*odvádí Irmingerd*).

ROTHULF (*nepřistoupiv k nim volá na Hatheburgh*).

Odjedeš s ní, dáš ji do kláštera, jak jsem řekl.

IRMINGERD (*odchází jako v mrákotách*).

Výstup 7.

GERO, ROTHULF, SIGIFRID, WULFHARI, TUGOMÍR,
THIETMAR, KNĚŽÍ, RYTÍŘI, POSEL, VELITEL MEZIBOR-
SKÉHO PLUKU.

GERO. Je čisto zas a pokoj před citů pošetilým
zbouřením. Slyšeli jste právě, jak se nepřátelé rychle
sebrali. Jen ranou ještě rychlejší si pomůžeme. Ne-
dočkáme jich tu za hradbou; hned rovnou proti nim
do pole, prve nežli se nadějí a posil ještě naberou.
(*K veliteli Meziborských.*) Tvoji Meziborští jsou už
přichystáni. Nuže, ať hned vytrhnou!

VELITEL MEZIBORSKÝCH (*odejde*).

TUGOMÍR. Jdu připravit se do boje.

GERO. Ale hrad i město dobře opatří, ať nepadnou zradou.

TUGOMÍR. O vše se postarám. (*Odejde.*)

DRUHÝ KOROUHEVNÍK (*za ním*).

Výstup 8.

PŘEDEŠLÍ bez TUGOMÍRA, KOROUHEVNÍKA A VELITELE
MEZIBORSKÝCH.

GERO. Pomněte, muži, odkud jste přišli a kde nyní jste, že v nepřátelské zemi. Hle, stůl už je tu připraven, zpět nelze a zpět nechceme. Musíme se do těch skvostných hodů dát. Nepřítel před vámi. Couvneme-li, budou vzhůru všude kolem nás. Sigfride! Dnes poprvé jdeš do veliké bitvy. Na pomoc nečekej, jen na svou sílu spolehni. Ukaž ji a osvědč, že jsi hoden toho, co s boží pomocí ti chystám: panství těchto zemí a skrze ně pak korunu. (*K ostatním.*) Posilněte se všemocným bohem a mějte se statečně, neb z dvojího nám jenom jedno zbývá: buď mužsky zvítězit neb mužsky zemřít. (*Vytasí meč.*)

VŠICHNI (*tasí zbraň*).

MLADÝ KNĚZ (*vezme kříž a postaví se po bok korouhevnickovi*).

KOROUHEVNÍK (*postoupil do předu*).

WULFHARI (*vezme skřínku s ostatky a postaví se po bližší hlavního vchodu*).

KOROUHEVNÍK (*odchází v čele, sklóní korouhev před ostatky a dotkne se jich koroubí*).

Oba mladí kněží (*jdou za koroubevníkem*).

GERO (*jde hned za koroubevníkem k hlavnímu východu a dotkne se brotem meče ostatků*).

WULFHARI (*nastavuje skřínku k dotekům, mluví nadšeně vzrušen*): Hospodin, v nějž doufali otcové naši, posilní vás a ostatky svatých zostřete zbraň vaši proti nepřátelům Kristovým!

ROTHULF (*v divém nadšení*). Potřeme je! (*Dotkne se brotem meče ostatků*.)

SIGIFRID. Potřeme je! (*Dotkne se brotem meče ostatků*.)

THIETMAR.	} Každý jda s vytaseným mečem dotkne se
RYTÍŘI.	
POSEL.	

jím ostatků.

*Z nádvoří zahlaholí polnice a válečný pokřik
Meziborských.*

PROMĚNA.

Starý háj. Prostřed z pozadí vyběhá, ne však daleko do předu, půlkruhem dřevěná obruba pečlivého díla, část to kruhové obruby objímající posvátné, volné místo prostřed háje. Prostřed oblouku té hradby dřevěná brána, jejíž vrátné i koly jsou ozdobeny bohatou řezbou vypouklou, z části i barvami omláňovanou. Je pozdě odpoledne. Sluneční světlo uniká do korun.

Výstup 1.

PRVNÍ, DRUHÝ, TŘETÍ STODORAN, HOUFEC STODORANŮ, VŠICHNI VE ZBRANI, pak PRIBIHNĚV.

Chvilemi se ozve z dále troubení, z pozadí, z prava i z leva.

HOUFEC STODORANŮ (*na levo mezi stromy. Mnozí vy-
zírají tím směrem*).

PRVNÍ STODORAN (*opodál brány*). Zde jsme, myslím, nadarmo a jen zahálíme. Svatého místa chránit netřeba, sem se Němci nedostanou.

DRUHÝ STODORAN. Nač nás kněz Čedrag sem postavil.

PRVNÍ. Mně také divno, a bratři, nevím, nevím. Je vůdcem horlivým, avšak – Oh, ten Gero dobře věděl, proč hlavy našich o tom kvase zutínal.

DRUHÝ (*volá na levo*). Hej, jak je! Nic nevidíte?

TŘETÍ STODORAN (*z boufu na levo*). Myslím, že se naši drží.

DRUHÝ. Dnes potu poteče a krve! Tak z nenadání na nás udeřit! Kdož by pomyslí, že ten vlk Gero

vyleze z braniborských hradeb. To jakoby věděl, že nejsme ještě všichni.

PRVNÍ STODORAN. Moračané snad dorazili ještě v čas.

DRUHÝ. Jen kdyby Pribihněv už přišel ohlásit, co shledal.

Silnější troubení z pozadí.

PRVNÍ STODORAN. Slyšíte? (*Ukazuje tam.*) Hluk a troubení se blíží sem; to naši couvají! Tam prý sám Gero vede šik.

DRUHÝ. Ne, ten má pravý šik. (*Ukáže na levo.*)

Nové troubení.

Pro bohy, a my tu stojíme, houf náš zahálí a tam je každé ruky potřeba. Takto Želibora nevysvobodíme.

PRVNÍ. Hned bych vyrazil!

TŘETÍ STODORAN (*z leva volá*). Pribihněv!

Výstup 2.

PRIBIHNĚV, PŘEDEŠLÍ.

PRIBIHNĚV (*přichvátá*).

PRVNÍ STODORAN. Jak je!

PRIBIHNĚV. Moračané ještě nepřitrhli. Nepřijdou-li brzo, bude zle.

PRVNÍ. A Chyžané –

PRIBIHNĚV. Ti tu ještě nemohou být. A Němců je veliká síla.

Výstup 3.

ČEDRAG, PŘEDEŠLÍ.

ČEDRAG (*s obnaženým mečem v ruce přijde kvapně z prava*). Teď na vás došlo, bratři. Prostřední šik Němců (*ukazuje do pozadí*) zle tlačí Sprevy a Břežany, je strach, že dorazí až sem. A sem do háje se Němci dostat nesmějí, lidská krev nesmí poskvřiti svaté místo. Na pomoc tam! (*Ukáže do hloubi.*) Tudy přeběhneme a u zadní brány vyrazíme ven k okraji háje. Buďte srdnati! Bojujeme o svatá místa a svou svobodu. Nemáte knížete ni rodů starosty. Mstěte jejich krev a Želibora, jenž, vězte, je už také mrtev.

PRVNÍ STODORAN. Mrtev!

DRUHÝ. Želibor!

HLASY. Zabili ho! Kdo! Gero!

ČEDRAG. Gero a jeho otrok a naše hanba, Tugomír. Na braniborském hradě dal Gero Želibora popravit a tu zprávu vzkázal Tugomír mně schválně před bojem, aby zmařil naši naději a zmátl nás.

PRVNÍ STODORAN. Šelma!

HLASY. Zabít ho! Pomstíme se!

ČEDRAG. Tak také v šiku všichni křičeli. Pomstíme krev Želiborovu. Trpěl, zemřel za naši svobodu. Pojďte, stanica svatá vlaje nad šikem, bohové nám pomohou!
(*Chvátá do hloubi háje.*)

PŘIBIHŇEV. Na ně! (*Za Čedragem.*)

PRVNÍ STODORAN. Pomstít Želibora. (*Za Čedragem.*)

VŠICHNI (*se ženou za Cedragem u vdlečném pokřiku a zmizejí mezi starými stromy v šeru háje*).

*Jeviště okamžik prázdné.
Z pozadí temný hláhol polnice.*

Výstup 4.

ZBROJNOŠ ROTHULFŮV, pak ROTHULF.

ZBROJNOŠ (*nesa Rothulfu přilbu a štít, vyjde z prava; opatrně se rozhlédne, přistoupí až k ohradě, rychle se vrdtí a volá mezi stromy na pravo*). Je tu volno, pane hrabě, nikdo tu. (*Zajde, vrdtí se však hned. S ním vyjde*)

ROTHULF (*má zavázanou hlavu; opírá se o meč a kulhá patrněji. Stane hned na pokraji, ranou seslaben*). Vidiš-li dobře. Ať nás nezaskočí – Je to lstivé plémě. A vodu neseš-li – oh –

ZBROJNOŠ. Tady není; snad tam (*ukáže na ohradu*). Tam je snad nějaký dvorec –

ROTHULF. Pěkný dvorec! Obydlí ďáblové a zlých duchů. Tam za tím plotem pohané obětují, tam zaříznou mne i tebe, chytí-li nás tu před branou. Ale voda tam je, jistě pramen. (*Dychtivě.*) Studená voda – Jdi, otevři.

ZBROJNOŠ (*vdhává*).

ROTHULF. Babo! Na ten zámek dřevěný – Ukaž mlat!

ZBROJNOŠ (*odepne od pasu mlat*).

ROTHULF (*s velkým namáháním začne bušit do vrat*).

Ve jméno Krista Ježíše – ty muří nohy – ďáblova znamení, pryč zlé čáry – (*Ruka mu klesne, je vysílen.*)
Rána pálí – Bij ty!

ZBROJNOŠ (*ubodí dvakrát, třikrát mlatem a vrata povolí*).

ROTHULF. Jdi, jdi (*ukazuje do vnitř*) pro vodu – neboj se (*vstoupí do vrat*), to místo samo je útočiště, jistota každému, jak vkročí branou. Jdi – Vodu – vodu – (*Slabost jej přemáhá.*)

ZBROJNOŠ (*opřev štít u vrat vstoupí*).

ROTHULF. Dostanu-li se – ještě do sedla – (*klesaje zachytí se o sloup*). Pekelná žízeň –

Troubení zdaleka.

ROTHULF (*naslouchá*). Zdaleka – zdaleka – (*Trhne jím.*) To naši ustupují – oh – (*Klesá.*) Vody! Vody!

Výstup s.

ZBROJNOŠ, ROTHULF.

ZBROJNOŠ (*nese helmici plnou vody*). Ah, pane hrabě, jaký tam je hojný pramen a jaká voda, čistá – studená –

ROTHULF (*se sbírá; shlédne vodu z helmy kapající*). Nebeské krůpěje! Pozor – rozlejšváš – honem – dej m – (*Chytne helmici a pije hltavě.*) Tak – a teď hledej Thietmara, a kde je Sigifrid a koně mi sežeň, ať tu neostanu.

ZBROJNOŠ (*odchází v pravo, však nedojde*).

Výstup 6.

THIETMAR, SIGIFRID, DVA ŽOLDNĚŘI.

THIETMAR (*jde vedle Sigifrida, jež nesou dva žoldnéři na oštěpích. Přicházejí z prava*).

ZBOJNOŠ. Oh, pane – Hrabě Rothulf –

THIETMAR (*dychtivě*). Kde je!

ZBOJNOŠ (*ukáže*). Těžce raněn.

THIETMAR (*žoldnéřům, kteří se zastavili*). Pojdte! (*Sám pospíchá k Rothulfovi*). Hrabě!

ROTHULF (*sbirá se namáhavě opíraje se o meč*). Meč! Kde je můj meč!

THIETMAR. Já to jsem, Thietmar –

ROTHULF. Ty! Vidiš, jak mně kříž na hlavě rozmalovali – ti psi – Utíkáme, vid' –

THIETMAR. Ne, štěstí se teď obrátilo; ale bude drahé vítězství. Tu – (*ukáže na Sigifrida, s nímž žoldnéři u nich stanuli*). Sigifrid –

ROTHULF. Co – Sigifrid –

THIETMAR (*starostně*). Dosud se neprobral z mráкот. Mám strach – Teď aby byl jen v bezpečnosti –

ROTHULF (*ukazuje do prostoru*). Tu – tu jejich asyl – tam jej ti vlci třeba sami ochrání – (*Hledí na Sigifrida*.) Bez sebe – Sigifride! Neslyšíš? Však počkej, já tě zburchuji. Slyš: Gero! Slyšíš, Gero, tvůj otec, co ti řekne! Ty okem nepohneš? Sigifride – oh – neslyší!

THIETMAR (*pokyne žoldnéřům*).

ŽOLDNĚŘI (*odnesou Sigifrída dále do ohrady a uloží jej v pravo od vchodu za dubem*).

ROTHULF (*k Thietmarovi*). Jdi, běž pro pomoc.

THIETMAR. Ty muže zde ti zanechám. (*Odejde kvapně v pravo.*)

ROTHULF. Já budu – hlídat – Sigifrída.

Z daleka zatroubení.

ROTHULF (*pokyne zbrojnošovi*).

ZBROJNOŠ (*jenž byl se žoldněři stranou u Sigifrída, přistoupí*).

ROTHULF. Jak je bitva?

ZBROJNOŠ. Tu ti žoldněři povídali, že na levém šiku našem bylo zle – (*Zaráží.*)

ŽOLDNĚŘ (*od dubu kyne, volá*). Slyšte! Slyšte!

ROTHULF. Co to!

ŽOLDNĚŘ. Mladý vévoda – (*Kyne.*)

ZBROJNOŠ (*kvapí k němu, zajde za dub, hned se však objeví a hlásí ustrašen*). Oh, běda – mladý vévoda umírá – má už oči v sloup –

ROTHULF. Co – co! Jdu, už jdu – Sigfride! (*Vstává a zase klesne.*)

ZBROJNOŠ (*jenž opět naklonil se za dub k Sigfridovi, zjeví se a pospíchá k Rothulfovi hlásí*). Pane hrabě, právě dokonat.

ROTHULF. On! Že on – co Gero – bez syna – A já bez dcery – (*Tvrdě.*) Irmingerd! (*Zahledí se černě do země.*)

V tom zatroubení na levo a temný hluk.

ROTHULF. Zle – je zle – meč, kde je můj meč –
(*Vstává, hmatá po meči, v tom skllesne a umře.*)

Hluk z leva se blíží.

WULFHARI (*za scénou na levo zpívá*). Ad te clamaverunt patres nostri, clamaverunt et non sunt confusil
HLASY MLADÝCH KNĚŽÍ. Sancte fortis!

Výstup 7.

WULFHARI, OBA MLADÍ KNĚŽÍ, ŽOLDNĚŘI,
pak GERO a RYTÍŘI.

WULFHARI } (*nesa válečnou koroubev. dopěvuje v bojov-*
 } *ném nadšení*). Sancte fortis!
OBA KNĚŽÍ } Sancte fortis!

WULFHARI (*stane hned na kraji*). To je to prokleté místo jejich obětí a soudů. Je naše, ale draze. Jako zoufalci se bránili. Hned budiž všechno zničeno. Plot pokácíte, pod duby jej snesete a pak tu hranici zapálíme.

GERO (*vystoupí z leva s dobytým mečem, rozjařen vítězným bojem. Volá do zadu na levo*). Ještě ten hlouček tam. (*Ukazuje mečem do pozadí*.) Tady se jim do zad dostanete. (*Ukazuje mečem*.) Rychle! Dorazte je!

Za scénou zatroubení, hluk, jenž se kvapně ztrácí.

WULFHARI. Hle! vévodo. (*Ukáže na svaté místo*.) Tvé je vítězství. Máš v moci i to místo nečisté.

GERO (*radostně*). I jeho modlosluhu, víš-li. Kněze Cedraga mi právě přivedli.

WULFHARI. Zajali ho! Živ je, nezraněn?

GERO. Je zraněn, všechen krví zalitý, ale uzdraví se; a pak teprv ucítí mou pravici, až oslepený, živá hrůza všem zatvřelým –

ZBROJNOŠ (*jenž se byl přiblížil, zaražen, ostýchavě ukáže k bráně Wulfharovi*). Ctihodný otče –

GERO (*vyrušen popuzen*). Co se opovažuješ!

ZBROJNOŠ (*ukazuje zase ke vratům*). Tam –

WULFHARI. Co je tam! (*Chvátá, náhle stane u Rothulfa*). O nebesa! (*Klekne u Rothulfa*.)

GERO (*kvapně přistoupiv k němu*). Oh, Rothulf! Raněn? Živ? (*Chýlí se k Rothulfovi*.)

WULFHARI. Jeho duch už odletěl pro rajskou odplatu.

GERO. Mrtev! Rothulf mrtev! Ó mám to drahé vítězství a jsem těžko poraněn, neb pravou ruku mně teď uťali. Jak se dostal sem, mluv!

ZBROJNOŠ. Vyvedl jsem jej z boje tak, jak chtěl a sem, řka, tady že je bezpečnost. Pak poslal mne ať hledám hraběte Thietmara a tvého syna, milostivý pane. V tom přišel hrabě Thietmar –

GERO. Kde je!

ZBROJNOŠ (*váhavě*). Byl tu s panem Sigifridem. Hrabě Thietmar odkvapil zas pro pomoc.

GERO (*znepokojen*). Co řečtá táhneš. Kde je můj syn –

ZBROJNOŠ (*ohlédne se, ukáže se strachy*). Tam, pane vévodo.

GERO. Je raněn.

ZBROJNOŠ. Přinesli ho.

GERO. Přinesli! Kde leží – (*Chce do ohrady*.)

OBA ŽOLDNĚŘI (*přinášejí Sigisfrida, jejž položí ve bráně*).

GERO (*skočiv, zarazí u mrtvého, náhle klekne, prudce vzrušen sabá mu na tvář, na srdce*).

Okamžik trapného ticha.

GERO (*kleče obrátí se ustrnulý, náhle zočiv Wulfhara*).
Otče Wulfhari, tys lékař –

WULFHARI (*jenž byl nejbližše postoupil, klekne k Sigisfridu, naslouchá jeho srdci*).

GERO (*nemoha se dočkat*). Je živ? Živ, vid', ale ve mdlobách – Slyšíš srdce?

WULFHARI (*mlčky, zarmoucen se k němu obrátí*).

GERO. Neslyšels? Mlčíš!

WULFHARI (*vstane, pak těšivě*). Dílo jeho bude v knize života zapsáno.

GERO (*prudce vstane*). Mrtev! (*Náhle tlumeněji, chmurně.*) Nemýlíš se snad –

Výstup 8.

THIETMAR, PŘEDEŠLÍ.

GERO (*prudce*). Cos jej opouštěl! Živého jej opustils –

THIETMAR (*jenž přišel z prava*). Byl bez sebe a hrabě Rothulf mne poslal pro pomoc, on sám že jej bude hlídat a tady že je asyl, jistota –

GERO (*k Rothulfovi*). Špatně jsi jej, brachu hlídal. (*Náhle ostře k Thietmarovi.*) Že jste ho líp v boji nechránili!

THIETMAR. Řekl mně před bitvou: „Dnes otci ukážu, že netřeba mně pomoci a že bych neměl korunu zadarmo.“

GERO (*jako udeřen*). Oh – to já –

THIETMAR. V bitvě hnal se pořád daleko napřed a nebylo možná jej udržet. Kůň pod ním klesl a on v tu chvíli těžko raněn už už padal v zajetí. Stěží jsme jej vysekali.

GERO. A otci ukázal! O Sigifride! Otec sám tě tam vehnal, do smrti vehnal! A kam jsem tě chtěl dovést! O Rothulfe, mrtvými hrozila tvá Irmingerd, že za ně přijde trest – a tu – (*K Sigifridu.*) Chtěl jsem ti korunu a kam jsi se prosekál – Sem – (*Zarazí se.*) Sem! Kdes to skonál! V slovanském útočišti! To jej přijalo – O strašné pohostinství! To za tu hostinu – „Ta krev na tvoji krev!“ křičel ten pohan – Rothulfe, to na nás je teď souzeno, jak hrozila tvá dcera neblahá. (*Hledí na Sigifrida.*) Oh, je to pravda! Mrtev je, má naděje, má síla v tom krutém boji vraždění. Prokletá vojna! (*Vezme meč za čepel.*) Ten kříž – plný krve – zaschlé i ještě barvící – (*K meči.*) Vítězíš, mne však bodls do srdce a plašíš hrůzu tajenou, děsivé stíny nocí bezesných – Ta krev na moji krev – Co s tebou, když nemám dědice – (*Mrští jím o zem.*)

WULFHARI (*zvedne meč*). Ale budeš mít. Tvůj boj budou dědit pokolení, tvé dílo bude žít –

GERO (*zabledí se na Sigifrida, pak v záchvatu kruté bolesti*). Ale mrtev jest! Ó tos mně neměl učinit! (*Klesne u Sigifrida.*)

DOHRA.

OSOBY:

GERO.

WULFHARI, biskup.

ČEDRAG, pohanský kněz.

PRVNÍ MNICH ČESKÝ.*)

DRUHÝ MNICH ČESKÝ.

HRABĚ THIETMAR.

CHLAPEC.

ČELEDÍN.

Kněží, rytíři, dva sluhové, čeled.

*) Vypravuje se, že — — přišli z českých lesů dva mniši do Retry, kdež ve shromáždění všeho pohanského lidu, když veřejně kázali, skoro do smrti jsou umučeni, tak jak sobě přáli, a posléze jim pro Krista hlava státu.

Adam Brémský: Cesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum.

Širá krajina. Na místě, kdež bývalo božiště v posvátném háji, stojí kostel z dubových kmenů. Na kostele korouhev. V levo v popředí křoviny. V pravo v pozadí v koutě průčelí roubeného stavení se zahradou.

Výstup 1.

ČELEDÍN, pak ČEDRAG, CHLAPEC.

ČELEDÍN (*vyjde ze stavení, vyblíží v pravo do popředí, pak tam zajde*).

Okamžik jeviště prázdné.

ČEDRAG (*jehož vousy a vlasy prošedly, beze zbraně, oslepený, vyjde veden chlapcem z leva v popředí*). Kde jsme, co vidíš?

CHLAPEC. Před námi příbytek, ale jak je Němci stavějí.

ČEDRAG (*znepokojen*). Stojí o samotě?

CHLAPEC. Za ním dál je osada a vedle něho kostel. A na kostele korouhev.

ČEDRAG (*trhne sebou*). Kostel z dubů roubený, vid. Kam jsme došli! Chlapče, stojíš na znesvěceném místě svatého háje.

CHLAPEC. Není tu stromů.

ČEDRAG. Pokáceli je a z kmenů vystavěli svému bohu kostel. Teď světlé prázdné, kde stmívalo se pod stoletými duby. V jejich šeru hořival oheň svatou obětí, a teď – Pojď pryč z toho místa, pryč!

Z prava se ozve zpěv dvou mužských hlasů.

ČEDRAG. Kdo zpívá –

CHLAPEC. Podívám se. (*Zajde dále v pravo.*)

Za scénou v pravo zpěv:

„Zvolejme k bohu a spasiteli našemu,
předcházíme tvář jeho v hlásání –“

CHLAPEC (*hlásí*). Jdou dva kněží křesťanští a zpívají.

ČEDRAG. A naším hlaholem, ne latinsky.

Výstup 2.

PRVNÍ, DRUHÝ ČESKÝ MNICH, PŘEDEŠLÍ.

PRVNÍ MNICH (*přestav náhle zpívají*). Hle, církev před námi.

DRUHÝ MNICH. A tu slepec nebohý.

ČEDRAG. Jste křesťanští kněží a nezpíváte latinsky. Což nejste Němci?

DRUHÝ. Češi jsme, kněží křesťanští vyučení v slovanském písmu a čtení, jak je svatý Cyrill ustanovil.

ČEDRAG. Z Čech jdete a kam sem.

PRVNÍ. My z lásky k bohu a v naději věčné odplaty zřekli jsme se všech světa marností a utekli se do samoty širých hvozdů naší země.

DRUHÝ. A do těch pustin zalehl hlas o hrozných bojích ve vašich končinách, jak Gero markrabí zuřil násilou a lstí, jak proléval tu proudy krev.

PRVNÍ. Nám se szelelo i toho, že kněží neznalí

vašeho jazyka kážou svatou víru, kteráž rosa je i světlo.

CEDRAG (*chmurně*). Vy tedy jdete sem kázat. Vaše sladká slova nic nezmohou. Raději jděte po plemenech a kažte sjednocení. A líp by bylo, kdyby váš kníže přitáhl sem na pomoc s houfy ve zbrani a zbroji. Ale vy se spíše s Němci spojíte proti nám – pohanům.

PRVNÍ. S Bodrci máte dávný boj a obojí jste pohané.

CEDRAG. To je pravda, žel, tak jako že i vy ve svých plemenech i s Poláky, ač jste křesťané. Zášť panuje našim kmenům a pro ni zapomínají, že jen jediný všech nepřítel.

PRVNÍ. My jdeme učit lásce a ne zášti.

CEDRAG. A pro tu lásku zapomínáte, že nepřítel číhá u vašeho prahu. Koho jdete učit, koho, kam – Nás, z nichž celé houfy pro tu lásku zmordovány? Do krajů, jež pro tu lásku krví prosákly, kde dýmem kalné povětrí čpí požáry, kde pro tu lásku černo od spáleníšť?

DRUHÝ. Jdeme do Retry, kamž i od nás dosud putují ve tmách bloudící pro věštby i obětovat. Tam nám budou rozumět a poznají, že přicházíme jenom z čiré lásky a nic nechceme, ni panství ani desátků.

CEDRAG. Vaším slovům budou rozumět, ale vám neuvěří.

PRVNÍ. Proč?

CEDRAG. Meč a oheň Němců kázaly tu před vámi

a zjevily, jak rosou, jakým světlem je ta vaše víra. Tu všude vám zarostla cesta krutou záští ujařmených. Ani nevíte, že Gerovi pomáháte.

PRVNÍ. O jak křesťané tu na křesťanství zhřešili!

DRUHÝ. Ten Gero nejvíce. Však přece se v něm hnulo svědomí, smrt synova mu byla božím znamením. (*K Čedragovi.*) Snad víš, my o tom cestou slyšeli, že v Němcích, ve svém rodném kraji založil ženský klášter.

ČEDRAG (*s úsměškem*). Ženský klášter! Zda těch mnišek zpívání ztiší kletby tisíců našich matek, vdov a sirotek i panen nešťastných?

PRVNÍ. A šel ten Gero kát se, jak nám povídali. Snad rok už je, co se vydal na pouť do Říma k papeži.

ČEDRAG. A což ten papež – zdaž zažehná to peklo muk, jež Gero u nás všude zažehl, zdali také (*ukáže na své důlky oční*) navrátí mně zrak, jež Gero dal mně vypálit.

PRVNÍ. | Tobě!

DRUHÝ. | Proč!

ČEDRAG. Jsem Čedrag, někdy kněz chrámu Triglavova v Braniboru. Tam nám Němci Boha ztupili a chrám zbořili. Teď tam stojí jejich kostel biskupský. Třicet našich knížat a rodů vlákal Gero na hody a všechny je dal povraždit, v Braniboru pak popravil Zelibora z rodu knížecího, když se mu statečně postavil. Já pak vedl lid. Mne raněného v boji zajali a když mne přivedli ku Gerovi –

Výstup 3.

ČELEDÍN, PŘEDEŠLÍ.

ČELEDÍN (*vrátí se z prava. Spatří oba kněze, prohlédne si je a zajde kvapně do stavení*).

CEDRAG. Dal mne Gero oslepit a dlouho mne mohl krutým vězením. Však nejen já, ale každý z Luticů, kohokoliv potkáte, každý jej proklíná, každý má na něj těžkou žalobu. Jsme ve své vlasti paroby, cizí tu poroučí a s pohrdáním na nás pohlíží. To Gerovo je dílo. Klnou mu a budou klnout také vám, hlasatelům jeho víry.

Výstup 4.

WULFHARI, DVA KNĚŽÍ, RYTÍŘI, ČELED,
ČELEDÍN.

ČELEDÍN (*vycházeje, ukazuje na oba mnichy*).

DRUHÝ ČESKÝ MNICH (*k prvnímu*). Hle, tu je biskup!

CEDRAG (*temně*). Biskup! (*K chlapci.*) Ustupme. (*Ustoupí do pozadí ke křovinám.*)

WULFHARI (*v biskupských odznacích*). Bůh s vámi. (*Dochází.*) Vy Kristu sloužíte. Nuž zastavte se a vykonejte s námi pobožnost.

PRVNÍ MNICH. Korouhev věje na chrámu. Jaký svátek slavíte, velebný otče?

WULFHARI. Čekáme převzácného hosta, jenž právě dochází. Přišli jsme mu naproti, neb se vrací z daleka,

až z Říma od hrobu knížete svatých apoštolů. Cizí jste, však jméno křesťanského bojovníka, markrabě Gera, jistě znáte.

CHLAPEC (*ulekaně*). Gero!

ČEDRAG. Ne, teď stůj! (*Zůstane v pozadí na kraji u křovin nepovšimnut.*)

DRUHÝ. Slyšeli jsme o jeho pouti.

WULFHARI. Odkud přicházíte vy?

DRUHÝ. Z Čech jdeme hlásat Slovanům zde slovo boží.

WULFHARI. Sami?! Bez průvodu, bez ochrany zbraně? Slované jsou zlé a tvrdé plémě, nevěra jim vrozena. Je nutno dřív je mečem uvést v porobu, prve nežli by jim dáno světlo svaté víry.

PRVNÍ. Ale tak jim zůstane v srdci zášť, tak se budou ustavičně vzpírat.

WULFHARI. Až budou přemoženi; na konec víra spojí přemožené s vítězi.

PRVNÍ. My doufáme, že bez pomoci zbraně, jen láskou, svatým slovem –

WULFHARI (*vpadne s úsměškem*). Milí v Kristu, my tu v Slovanech máme tolik mučedníků i když zbraň nám pomáhá, že by o nich byla celá kniha. Ten počet jistě rozmnožíte, půjdete-li tak, jak díte.

ČELEDÍN (*jenž stál na kraji v pravo a vyblížel*). Už jdou!

WULFHARI. Gero jde! Ať zvony hlaholí, ať rozžehnou svíce v kostele!

ČELEDÍN (*odkvapí do kostela, pak se opět vrátí*).

GERO, THIETMAR, DVA SLUHOVÉ, PŘEDEŠLÍ.

GERO (*vyjde z prava; je proředitel, v tmavé prosté sukni, přepásán, s kabelkou u pasu, bez nože, beze zbraně, pláště na ramenou, v čapce. V pravé ruce drží vysokou hůl s křížkem*).

THIETMAR (*v prostém obleku, s mečem po boku*).

GERO (*vchází, kyne*). Ať zvon umlkne. Kajicný poutník nezasluhuje té pocty.

JEDEN Z KNĚŽÍ (*dá znamení, zvon utichne*).

GERO. Tys mně přišel naproti, velebný otče!

WULFHARI. Děkujeme bohu, že šťastně jsi se navrátil z cesty tak daleké.

GERO. Daleké a těžké. Ba těžká byla, ale jenom tam, do Říma, neb nesl jsem břímě hříchů a krvavý meč; a ten mne tížil víc a víc čím blíže jsem docházel k svatému městu. Pak ve chrámu jsem padl na kolena u nohou sochy posvátné a se srdcem zkroušeným jsem odpásal meč, jenž prolil tolik krve a položil jej v oběť u hrobu svatého apoštola. Papež přijal oběť a pozdvihl mně tesknou duši útěchou, že bůh je láska, odpuštění, a že můj meč, ač bolestně, přece prosekával cestu slovu Spasitelovu. Jak lehký vstal jsem bez meče, jak jiný byl pak návrat do vlasti, jak volně jsem stoupal vysokých hor pustinou po stezkách ledem zalitých! Já v bouři mrazivého větru, v metelících sněhu bohu děkoval a těšil se na klid svého kláštera. Co slyšíš o něm.

WULFHARI. Je s ním boží požehnání.

GERO. A Irmingerd –

WULFHARI. Tak jako dřív. Je stálá v hluboké zbožnosti i v němém zármutku. Však tratí se prý a z cely vychází už jako bílý stín.

GERO. Bůh nám buď milostiv. A tu – (*žadivá se na kostel*). Tu to bylo – Oh vidím to místo strašlivé, jak bylo tenkrát v hroznou chvíli, kdy z šera dubů přinesli jej mrtvého. Tu duši vydechl. Ó Sigifride!

WULFHARI. Když bolesti si vzpomínáš, vzpomeň i útěchy, již tobě svaté písmo dává, řkouc: „Tvoji mrtví žítí budou“. A žítí bude i dílo tvé. Hle, sám už vidíš svaté víry požehnání.

GERO. Však z toho útěcha mi prosvítá, když minulost jak mátoha z chmur duše děsivě se týčí a úzkost skličuje srdce. Na půlnoc zřím, kamž roste naše panství a dosáhne až k mořským břehům, na východ za Odru a na poledne dál přes Lužičanů, Milčanů a Srbů končiny až k českým horám a dá bůh i dál – Mám dědice, ó pravdu dělš, mám dědice boje i díla. Tou jistou nadějí se těším a dnes, tu obzvláště, tu, kde padl na mne balvan neštěstí a schromil mne.

WULFHARI. Povznesen svou obětí a dílem, vstup do té drahé svatyně.

GERO. Bohu pokořit se, poděkovat. Pojdme.

ČEDRAG (*jenž stál naslouchaje napjatě a vzrušen*). Stůj! (*Vytrhne se chlapci a žene se po hlase směrem ku Gerovi.*) Kde jsi! Stůj, Gero krvavý!

GERO (*chmurně*). Kdo to je. Co chceš!

ČEDRAG. Pohled do černých důlků mých očí, jejichž světlo zhasils ty a vzpomeň si, ač možná-li, když takových ukrutností napáchals –

GERO. Měl jsem ti dát i jazyk vyříznout.

ČEDRAG. Pak křičela by za mne všechna země tak jako já teď volám, křičím do duše ti za všechen uhnětený lid tu křivdu volající do nebes, jež nezmlkne ti v srdci nejhlubším, byť žehnal tobě kněží vašich hlas. Ta se bude vzbouzet i s půlnoci i v jasný den a bude tobě syčet v duši muky hlas. Meč obětovals, odložils, však rány po něm jitří se a za ně, za všechno to dílo krvavé klnu tobě, klnu!

GERO. Šílený modloslužebníku! (*Maně sáhne k pasu po zbraní, kteréž nemá.*) Svažte ho!

ČELEDÍN (*s muži z průvodu chopí se Čedraga*).

PRVNÍ MNICH (*přimluvně ke Gerovi*). Rozuměj hlasu zoufalé bolesti.

DRUHÝ. Kristus káže milosrdenství.

GERO. Kdo jste?

WULFHARI. Češi jsou a jdou sem hlásat evangelium, sami, beze zbraně, hlásat –

GERO. Pošetilí mladí blouznivci! (*Náble ukáže na Čedraga.*) Tu začněte! Dám vám jej. Na tom zvíťete, kterak pochodíte. (*Kyne, aby Čedraga pustili. Stane se.*)

GERO (*k Wulfharovi*). Pojdme. (*Odchází do kostela.*)

WULFHARI S PRŮVODEM	} za ním.
THIETMAR S PRŮVODCI	

Výstup 6.

ČEDRAG, PRVNÍ, DRUHÝ MNICH, CHLAPEC.

PRVNÍ MNICH (*za Gerem*). I v pokání je tvrdý.

ČEDRAG. A v jeho krvavé stopě chcete hlásat lásku.

DRUHÝ. Nebude snad ani tak marné jako tvoje kletba.

ČEDRAG (*chmurně*). Máš pravdu. Kletba nic nemůže tak jako zpívání být i u vytržení. Jen dílo platí, dílo, síla. Ti tu (*ukáží na kostel*), jen tvrdou vůlí, silou zvítězili. Já vida, byl jsem nevidomý. Teď, oslepen, v bolestech trudného uvažování jsem prohlédl a jasno mi, že naplní se, co u vidění ten Gero vídá, jak jste slyšeli, naši zhoubu od moře až po vaše hory i za ně dál, jestliže se nezměníme, jestliže nebudeme jako oni. Nač kážete lásku, když ukládají o hrdlo nám i vám. Chraňte se té zátopy!

PRVNÍ. Neseme osvětlení, ducha povznesení, a v tom je posila.

ČEDRAG. A naše různivost při ní zůstane a pro ni sejde z očí nám i vám, nás všech jeden cíl a vědomí, kdo náš nepřítel, jak je hrozný a co chystá dál. Tak jak je, vítězí, tak jak jsme my – – oh –

PRVNÍ. Tvé srdce stvrdlo hořkým osudem. Chceš nás slyšet?

ČEDRAG (*divoce*). Ne, jděte!

PRVNÍ. Spasení neseme.

ČEDRAG. Nechte si je!

DRUHÝ. Přicházíme jako bratři.

ČEDRAG. Jste-li bratři, vraťte se!

PRVNÍ. Náš svatý úkol přikazuje –

ČEDRAG. Tedy jděte v záhubu a mne nechte s pokojem.

DRUHÝ. Símě svaté víry se v něm neujmeme. Pojd bratře. (*Odchází.*)

PRVNÍ (*k Čedragovi*). Milostivý bůh buď s tebou. (*Odchází za druhým.*)

Zacházejíce začnou zpívati:

Zazpívejte Hospodinu,
zvěstujte v národech jeho slávu –

Výstup 7.

ČEDRAG, CHLAPEC.

ČEDRAG (*tvrdě zasmušilý naslouchá zanikajícímu zpěvu*). Zpívají a nevidí. A víc se nevrátí. Nevidí. Jak je strašné vidět sám, když jiní nevidí neb vidět nechtějí. Tak jsi Želibore zvolal v trýzni žalostného sklamání. Teď palčivou tu pravdu cítím bolestně. Ó žel, že jenom sám. Zda z našich ran a naší bídy někdy prohlédnou a poznají, čím nepřítel je silný a čím jsme slabí my –

Z kostelíka se ozve zvonek, pak chorálový zpěv.

ČEDRAG. Sem chlapče! Pojd! Pryč odtud, pryč!

(Zajde s chlapcem v levo v popředí).

OBSAH:

Jan Hus	5
Jan Žižka	157
Jan Roháč	297
Gero	393